Farigole 11

BIBLIOTECA P. ARÚS

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLÍTICA

Preu: 30 cèntims - Corts Catalanes, 589 - Tel. 11430 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Any VII. Núm. 311 - Barcelona, dijous, 31 gener de 1935

Aquest número ha passat per la censura

CATALANISME I DEMOCRACIA

Necessitat d'un sentit col·lectiu en la nostra política

Sembla definitivament passat aquell mal moment d'Europa en què les nacions — fortes o febles — havien cregut alliberar-se del marasme recorrent a l'explotació d'un nacionalisme truculent, il·lògic, com si l'agudització d'un sentiment autòcton, disfressat d'agressivitat, fos per ell mateix un remei dels mals que es patien. Les modes, sobretot en política, són perilloses quan no s'acompanyen d'un sentit del ridícul. La política és l'art del possible, i mentre sigui així les exageracions mai no faran res. Nosaltres creiem que la política s'ha de fer i s'ha de pensar, que tan necessària és una cosa com l'altra. Però aquest super-nacionalisme que hem patit darrerament, recolzat en unes bases sentimentals i històriques dubtoses, no ens ha merescut mai cap simpatia, perquè per sobre la seva falsedat hi havia un engany manifest. Tots els antecedents, avui, assenyalen que aquella febre està de baixa. Els feixismes eren — gairebé tots — unes construccions ideològiques perfectes que necessitaven l'aire de la realitat per convertir-se en una forma de govern. Partint dels mateixos principis, el feixisme italià ha arribat a unes conclusions interessants. Ningú no pot desconèixer que Mussolini acompleix un real esforç per millorar el seu poble. Filtrat a través de la realitat, el feixisme mussolinesc ha contemporitzat, s'ha adaptat, moltes vegades ha claudicat. En definitiva, sense perdonar-li ni les seves extravagàncies ni les seves repressions, el feixisme italià està lluny de tenir el caràcter repulsiu, intolerable, que ha tingut sempre el feixisme alemany. L'evolució de Mussolini és una evolució cap a la millora, com ho demostren els seus recents canvis ministerials, en què entren a la governació d'Itàlia antics companys de lluita sindicalista-revolucionària. En canvi, l'evolució del hitlerisme és cap a l'empitjorament. Es discutible el corporativisme italià, però es situa diametralment a aquest nou esclavatge que vol imposar el nazisme — el règim social del qual, identificant el patró al Führer diví, converteix l'obrer en un vulgar instrument de producció. Nosaltres creiem que en la corba evolucionista de Mussolini, vindrà un moment en què es farà perdonar les desviacions. Hi ha una base de sà patriotisme autèntic en el feixisme. Però el hitlerisme, amb les seves dèries absolutistes i totalitàries, no fa res més que continuar la trista història d'Alemanya des de Bismarck. La unitat de destí d'Alemanya — aquesta frase cara a Spengler i que Primo de Rivera fill repeteix cada moment — es fa sota el signe del prussianisme i cada nova llei és un pas més cap a l'ensorrament de les llibertats germàniques.

El balanç d'un període — brevíssim — de la política europea és el que acabem de traçar. Però al món — afortunadament — hi ha d'altres exemples més reconfortants. Quan ja s'havien fet els funerals més solemnes a la democràcia, l'exemple de grans pobles democràtics invita a reflexionar si, realment, deixant de banda els excessos de sistema, les teoritzacions massa primmirades, el gust de la dialèctica, la democràcia no és, encara, el règim més perfectible per governar un poble. Roosevelt als Estats Units, Flandin a França, l'exemple d'Anglaterra, mostren a quin punt l'eficàcia d'un règim democràtic és superior a l'eficàcia d'un règim absolutista. En aquest hi ha per força un sentiment d'exclusivisme, una manca de diàleg, que trenquen les bases de la relació i l'intercanvi.

Tanmateix, siguin quins siguin els graus d'admiració que professem a la democràcia, no ens han de passar per alt els defectes de què pateix, posats de manifest al llarg d'una vida accidentada. Aquell que té el gust de la política positiva i desitja corregir el romanticisme de la democràcia per tal de fer-la apta al nostre temps, no pot deixar d'examinar vigilantment l'experiència Flandin. No ens referim, en parlar d'aquest cas, a aspectes concrets, sinó al nou esperit que la informa. La democràcia — excessivament basada en un concepte anàrquic de la llibertat — havia cregut que l'ordre es produiria espontàniament perquè la vida — essent la suma d'accions humanes i essent l'home un ésser harmònic — tendia a la unitat. L'ordre, però, és una realització constant, és un esforç successiu cap a un estat millor. Per això la nova democràcia — com repeteix Benes — té molt a guanyar adaptant-se als milloraments que li aporti un altre règim. Perquè la democràcia no esdevingui un torneig d'oratòria, inoperant per governar un país, cal que el poder efectiu i el del control treballin sota una mateixa inspiració, en un ritme creador ininterrompt. Perquè els partits no oblidin la seva existència enmig de les controvèrsies banals, quan la seva feina d'estímul resta aturada, cal que es mantinguin disciplinats i coherents.

Per sobre de totes aquestes consideracions, però, una nova democràcia necessita, per viure, imposar-se i governar, creure en ella mateixa, en les virtuts pròpies, en l'eficàcia dels principis que defensa. Davant el fracàs de la política que vol explotar la misèria, la política que vol guarir-la. Davant la política d'immobilitat, la política de creació. Moltes coses han fracassat, i entre elles el capitalisme absorbent i abstracte. Les democràcies han d'intentar que el treball humà, i per tant la vida mateixa de l'obrer, no estigui sotmesa a unes clàusules d'intercanvi comercial. La nova política democràtica busca l'estabilitat d'un país en la defensa d'un sentit collectiu. No hi ha problemes de classe ni problemes de casta, perquè la crisi els supera tots. Només hi ha una possibilitat de salut en una política capaç d'evitar el desacord profund entre interessos enemics.

Fóra llarguíssim estendre'ns en consideracions semblants. Tot el que hem dit ens sembla apte per a la reflexió de la política catalana. Els moments són a propòsit perquè a Catalunya un moviment collectiu, patriòtic, socialment constructiu, assenti les bases d'una àmplia entesa, d'una col·laboració eficaç. No sé si els responsables i els directius de la política s'han aturat a compendre el camí llarguíssim que Catalunya haurà de fer per retrobar la seva normalitat. El nostre poble, en les èpoques de fatalitat, ha sabut concentrar-se i trobar l'empenta necessària per refer la vida collectiva. Afirmació de catalanitat, sentit nou de la democràcia, llibertat i disciplina, ens semblen punts susceptibles d'agrupar la força que ha de reestructurar Catalunya. Si una altra volta impera la disgregació, l'arribisme, el sentit de partit per sobre del sentit nacional, Catalunya viurà uns moments de polèmica magnífica i pintoresca, però rera nostre vindrà la desfeta d'una política que ha costat sacrificis enormes, pel triomf de la qual múltiples generacions catalanes ofrenaren el seu desinterès, la seva ambició, en nom de la qual mantingueren una puresa de principis que ha constituït la seva força interna indestructible.

FERMÍ VERGES

Els Dijous Blancs

«GIOVANOTTO»

L'ex-pensionista orfe de l'Internat de Gandia, d'on s'evadí per horror a l'ascètica i a la mística que li ordenava el Ratio Studiorum, *es planta a ciutat, endut per un gran daler d'alternar. Amb la segona ensenyança, un any d'apologètica i dos de llatí, s'acara amb l'esdevenidor, omple un full de sollicitud d'ingrés en una companyia de transports, i aconseguit el seu objectiu de poder comptar amb un sou fix, es lliura a la tasca d'esquinçar el vel gris que, segons ell, li tapava la visió clara del món. A tothom que vol escoltar-lo, explica que, fins ara, la vida li ha estat falsificada per prejudicis aliens al seu temperament, que és tirar al dret, encara que hagi de saltar marges i passar a través de filferros eriçats. Disset anys, i no haver sentit la tebior d'uns llavis femenins, ere massa fort.*

Per això es clenxina, es posa de vint-i-un botó i cuita a inscriure's en una societat recreativa, a la primera renovació de la junta de la qual es fa votar secretari; enamora la filla del president, que en l'exercici de tallar moltó ha esdevingut gerda i ufanosa, i enceta uns idillis plens d'impetuositat i de tendresa. La topada de l'abstencionisme novicial amb el sobtat festeig abassegador l'atordeix el temps just per a deseixir-se d'un lligam formal i empendre les tresqueres que reben la llum dels tubs neon i les bambolines cosides d'estels.

Tot d'una, l'ex-pensionista ha d'ofrenar extractes de perfums que valen un ull de la cara i conèixer el preu dels vins de marca servits en un tocom mundà a les tres de la matinada. Ell, però, no s'espanta. Sap els aparells de ràdio, les màquines d'escriure, els encenedors i el tabac que passen d'estranquis i traça un vast pla de vendes clandestines. Si no fos pel dir de la gent i la inseguretat de la nova font de guanys, es compraria un dues places per als week-ends, *tot realitzant així la il·lusió de l'amiga que gusta canviar, de tant en tant, el decorat de setins i lluentines pel de les branques dels pins desmaiats davant l'atzur marí, però es conhorta amb un taxi que substitueix per un car de luxe quan es tracta de presumir un dia assenyalat.*

Las de rodar per restaurants, entra en una pensió de família. La primera nit, decideix no sortir, i ell mateix es pregunta si el que l'ha retingut és ben bé la fatiga del trasllat o altres imperatius més subtils. El cert és que la noia de la casa l'ha esguardat amb ulls intelligents i li ha dit dos mots amb un accent xocant. Italiana de la costa ligúrica, per bé que aclimatada a Catalunya, parla un català amb les erres esmussades i, en ésser-li presentat el nou dispeser, ha respost:

—Gaimon! *Quin nom més* espategant!

Ja dins la seva habitació, l'ex-pensionista orfe ressegueix els mobles, les cortines, la llenceria, i en tot li apar endevinar el retoc amatent d'una mà delicada. L'encis de la novetat del departament s'avalora per una veu manyaga que canta al piano un aire dinàmic, a l'altre costat del passadís. Aquesta música no té res a veure amb els motets litúrgics que sap de memòria ni amb les cançons picardioses de la coblejadora que ahir el tenia subjugat. Es una música feta a mida per al seu esperit i n'experimenta un deliciós agençament. «Estic segur, però —es diu—, que no és cap romàntica.»

Cada matí, Raimon i Elvira es desdejunen un davant de l'altre i, en separar-se per anar al treball, es donen una estreta de mà. «Aquella mà que m'adoba la gira», pensa ell. Avui, però, el sol bat el seu ple a la galeria i a la barana reposen dos pardals. Guaitant-los darrera els vidres, les galtes de Raimon i Elvira han sentit una suavitat rosàcia, que ha esclatat en un bes. Ni ofesa, ni enrojolada, ella li ha dit, simplement:

—Giovanotto!

MIRADOR INDISCRET

La sagacitat d'En Canturri a La Seu

La Seu d'Urgell és molt a prop de França. Això ningú no ho sap tan bé com un urgellenc. El senyor Canturri, diputat al Parlament Català, és urgellenc d'ençà que va néixer. Gràcies a això, el dia 6 d'octubre, una vegada En Canturri, amb el seu estat major, s'hagué apoderat de l'Ajuntament de La Seu—i signat alguna acta; les coses s'han de fer bé—, se n'anà a França a esperar esdeveniments. Si la cosa anava bé, Canturri tornava al peu del canó. Si la cosa anava malament, ja tenia feina avançada. Mentrestant, s'esperava al peu de l'altaveu, car el que digués la ràdio havia de decidir-lo. Ja sabem què va dir la ràdio.

I ara, a París, ell mateix explica aquesta prova de la seva sagacitat. Els seus companys de La Seu no van tenir-ne tanta, i ara esperen els resultats de la vista...

La sagacitat d'En Canturri a París

Un grup de refugiats a la capital francesa vivien en un hotel. Estaven tan vigilats que no podien donar un pas.

Un policia mateix, veient que es tractava de gent solvent, els va dar una solució: domiciliar-se en un pis, i aleshores no estarien tan sotmesos al tutelatge de la *Sûreté*.

Així van fer-ho. En Canturri es mofava d'aquesta decisió, decidit a seguir procurant despistar la policia canviant d'hotel cada dos dies i rodant d'un extrem a l'altre de París. Un dia un policia l'aturà i l'advertí severament:

—Aquesta setmana ja heu canviat tres vegades d'hotel. No jugueu, perquè en vint-i-quatre hores haureu passat la frontera!

En Canturri quedà meravellat de tan bona informació.

—Com dimoni s'ho deuen fer?—es preguntava explicant-ho als seus amics.

—Que no omples uns fulls cada vegada que entres en un hotel?—li preguntà un dels domiciliats en un pis.

—Sí.

—Doncs mira, aquests fulls son precisament els que t'assenyalen a la policia.

—Vols dir?

Campionat de resistència

I no de ball, aquesta vegada. La nit de dissabte a diumenge, l'exhibició de resistència anà a càrrec dels jugadors d'escacs. A l'Ateneu, el campionissim Alekhin jugà quaranta-quatre simultànies. La sessió va començar a les deu del vespre i es va acabar a les set del matí.

Una hora abans, començava a estar *groggy* l'únic representant de l'Ateneu supervivent d'aquesta competició, el nostre company Màrius Gifreda.

Més que les jugades del campió, el desferen els consells de tots els escaquistes ja derrotats que tenia al seu darrera, entre ells, el que primer fou vençut per Alekhin i que era el més pròdig en consells.

Mentrestant, la senyora Alekhin—la quarta que posseeix el fenomen dels escacs—feia mitja. Va acabar tres suèters.

El Sr. Santaló i la coqueteria

Quan el senyor Miquel Santaló—al qual felicitem per la seva alliberació—començà a ésser diputat i fou dels homes *en vue* de l'Esquerra, la seva senyora intentà convèncer-lo perquè adoptés hàbits de pulcritud. Fou decidit, doncs, que el senyor Santaló milloraria el seu eixovar, s'afaitaria diàriament i es poliria les ungles. La senyora Santaló — aquests darrers temps—estava realment satisfeta i ho havia explicat a les seves amistats.

Però heus ací que ve el 6 d'octubre i al senyor Santaló el porten a l'*Uruguay*. Entre altres inquietuds, la senyora Santaló va tenir interès que el seu marit conservés els hàbits de pulcritud, tan difícilment adquirits. I amb la roba interior i els vestits que li dugué no oblidà un petit estoig de manicura. Però, ai las!, els guàrdies de bord consideraren com a perillosa una petita llima per a les ungles.

—Ara que li començaven de fer goig!—exclamava amb recança la senyora Santaló.

Austeritat

Tothom pogué adonar-se que Carles Pi i Sunyer, durant l'exercici de l'alcaldia, donava mostres de la seva proverbial austeritat fins en la indumentària. Pulcre, correcte, no arribava mai, però, a vorejar el luxe: amb el seu tern replanxat, la seva corbateta de llaç i el seu barret tou, era l'arquetipus del català que sap mirar per l'endemà.

Ara, la seva reclusió a l'*Uruguay* ha accentuat la probitat de l'alcalde més popular de Barcelona, al punt que, el darrer diumenge, en visitar-lo uns amics hagueren d'advertir-li que duia un *set* terrible.

—Que voleu dir que fa molt lleig?—exclamà, somrient, l'autor de *L'aptitud econòmica de Catalunya*.

L'oració fúnebre

Ja que Mme. Anastasie no ens deixa viure a cops de tisora, mirarem vers les llunyanies pretèrites.

A principis de segle, en els temps de les lluites del regionalisme amb els cacics, En Cambó tenia un home, més fidel que cap gos, conegut per En Joan de la Lliga. Fou un guarda pretorià espontani que actuava de cap de claca en tots els actes polítics en els quals prenia part el futur ministre de la monarquia.

Per més que pugui semblar quelcom d'extraordinari, Cambó tenia sempre per a En Joan de la Lliga un somriure, una paraula agradable o un copet a l'espatlla, àdhuc quan anys després, creient-se ja un personatge, tractava tothom a morrades.

En Joan de la Lliga caigué greument malalt. En Cambó anà a veure'l.

El pobre home agonitzava, però va conèixer-lo i aquell rostre ja engrapat per la mort va il·luminar-se amb un somriure.

—Us heu de posar bo ben aviat. Joan, que s'apropen les eleccions—li digué En Cambó abans de passar a una habitació immediata amb la família. Havent-ne esment el moribund, preguntà amb veu ofegada:

—Encara és ací el senyor Cambó? Com l'hi agraeixo! Ell que sempre té tanta pressa... Digueu-li que em dispensi... No el vull destorbar més... ja em moro de seguida!

I féu el darrer badall.

—Acabo de perdre cent vots!—exclamà En Cambó mirant al sostre i rascant-se la barba.

Cinc quilos de perles

La secretaria de S. M. l'ex-rei d'Espanya (com li diuen a Roma) deu haver afluixat molt, car tota la premsa italiana ha estat, setmanes i més setmanes, inflant el més petit detall referent a les noces Borbó-Torlonia. El que, però, es feia un xic difícil d'empassar era el collaret de perles de cinc quilos de pes lluït *in illo tempore* per la reina Cristina, que segons un diari romà don Alfons havia regalat a la seva filla. Ja sabeu que els periodistes tot s'ho copien entre ells i no té doncs res d'estrany que la nova del collaret arribés als cinc continents, difosa per agències periodístiques solvents.

La bola, però, fou descoberta quan un periodista — que no s'acabava d'imaginar l'eixuta reina mare vestida només de perles, com una Salomé qualsevol — anà a consultar la llista de presents, que com tot el referent a les noces era escrita en espanyol: on el collega havia vist *quilos* no hi havia més que *hilos*.

Males llengües diuen que l'autor del canard és un conegut poeta — mig hispanista — que fa de columna de *L'Italia Letteraria*. I no fóra estrany, car és sabut que els hispanistes d'Itàlia són aquells que encara no veuen una *j* o un *h* pronuncien una *k* magnífica.

Més perles

Del mateix diari (conegut a Roma amb el motiu de *Il Fessaggero*) que llançà la bomba del collaret:

«A Aragó, que és la ciutat espanyola més coneguda per la seva originalitat i la seva alegria, un ciutadà ha agafat un taxi dient al xofer: «Porta'm a Roma». I així ha arribat a Roma, travessant el Pireneu, els Alps i els Apenins. Un pagès dels voltants de Saragossa... pensant que l'uniforme és obligatori, ha anat, dies enrera, a un sastre sevillà i oferint-li tres mil pessetes, tots els seus estalvis, li ha encarregat un uniforme qualsevol amb força penjalls, a fi i efecte de poder-se acostar ell també a l'altar de Sant Ignasi, per les noces augustes.»

Suposem que el 12 de gener, dia en què eren escrites les frases anteriors, l'hispanista de referència no es va presentar a la redacció del diari!

Efectes del vi d'Espanya

El nou senyor Borbó — *né* Alexandre Torlonia, príncep, etc., etc. — era de solter molt conegut (respectant amb això una de les tradicions de la seva família) en aquell ambient la part més noble del qual són els cabarets i els *soda-parlors*. En una d'aquestes reunions, després de donar-se copiosa-

A la pàg. 2:

La dona fatal del Tercer Reich. Leni Riefenstahl, la «vamp» de la creu gammada, per Kurt Hoffer.

A la pàg. 3:

Siluetes del Liceu. El crític Josep Maria Pascual, per Rafael Moragas.

A la pàg. 4:

Alguns aspectes del cinema, per Sebastià Gasch.

A la pàg. 5.

Un consell a l'empresari del Principal Palace, per Joan Tomàs.

A la pàg. 7:

L'hotel de Lauzun, destinat a museu del classicisme francès, per Miquel Capdevila.

ESTAMPA DEL TEMPS

(c) Ministerio de Cultura 2006

ment al plaer dels déus, el jove romà sembla que va convidar els seus amics a «pendre la xampanyada del primer bateig, l'any que ve, al Palau Reial de Madrid».

Llàstima que el divendres següent feren firmar a Beatriu de Borbó la renúncia per a ella i els descendents dels possibles drets a la corona espanyola; ens perdem així l'ocasió que el «bell Alexandre» pogués esdevenir un dia ex-príncep-consort d'Astúries.

Les caceres dels Borbons

També en divendres, per les quatre o cosa així de la tarda, era anunciada l'audiència que el papa havia concedit a les famílies Borbó i Torlonia. *Il commendatore* Felici, fotògraf exclusiu del Vaticà, havia disposat estratègicament un núvol de dependents seus per fer-se la barba d'or amb les fotos de l'acte.

Passa una hora, en passen dues, i de prínceps no se'n veia ni la cua. El que, en canvi, es va veure, fou el cardenal Pacelli que anava a trobar a tota pressa el seu collega Segura, amic personal de l'ex-rei. Telefonen — els altres, no els cardenals — a la Villa Titta Ruffo, telefonen a l'Excelsior i finalment els diuen que les augustes persones havien sortit molt d'hora de casa, per anar a passar un dia al camp. (I, ves per on, el papa va rebre *els nuvis només*, després del casament: com rep tots els nuvis de Roma.)

Exactament com feia el monarca, a Espanya, quan els aires de Madrid amenaçaven crisi.

Campanades a Roma

Sabut és — i si no ho sabeu ara us ho diem — que pels italians, gent molt supersticiosa, Alfons XIII és un *jettatore* de marca. Quan, essent encara rei, desembarcà a Nàpols, a la ciutat varen caure dues cases i, durant el viatge, el vapor va lluitar amb una gran tempestat; en unes maniobres aèries fetes a Roma en honor del rei, moriren alguns aviadors, etc. La fama serà o no fonamentada, però és cert que bon punt es parla d'ell, tothom s'apressa a tocar ferro.

Dies passats, donaven a un cinema romà l'acostumat noticiari Luce quan vetaquí que el *speaker* comença a parlar de la Villa Titta Ruffo i dels seus nous estadants, mentre surt a la pantalla Alfons XIII i les filles. Qui començà? Tothom alhora: en la foscor va dringar, espontàniament, la remor de cents de portaclaus agitats per llurs propietaris.

Quina és la bandera espanyola?

El mateix dia de la recepció, hi havia al vestíbul de l'hotel un programa manuscrit de les cerimònies, que al final deia textualment:

«*Se ruega a todos los españoles que firmen en el Quirinal y dejen tarjeta al Duce. Se les ruega también usen en el ojal distintivo de nuestra bandera.*»

Tenint present l'avís, un nostre amic que s'havia posat un llacet amb els colors d'Espanya, encara no s'explica — apa, bojot! — a sant de què no el van deixar entrar a l'església del Gesú. I això després d'haver demanat en préstec el frac d'un amic, d'haver pagat vint lires per llogar un barret de copa, d'haver-se gastat una mà de diners en taxi i d'haver agafat un refredat monstre per no tenir abric negre. I tampoc s'explica com han pogut circular els milers d'espanyols presents a les noces, amunt i avall per Roma amb banderetes bicolors.

Ingratitud dels herois

El mateix dia de les noces hi hagué a la tarda una recepció en honor dels espanyols vinguts expressament per assistir-hi. Els salons de l'Excelsior semblaven un galliner: grans d'Espanya, duquesses, ex-governadors civils, diputats i bugaderes, tothom xerrava i xisclava. Entre els assistents hi havia molta gent, per bé o per mal, coneguda, i no faltava el Carretero Audaz, la darrera obra del qual—com vostès saben—es titula *Don Juan de España*.

Pel mig de dues ales imponents de gent avançava Alfons XIII i la seva família, per ordre d'edat. Tot eren visques i ovacions, però les més imponents les tingué el fill petit del Borbó, que venia tot cofoi, el cap tirat enrera com si portés cotilla alta. En aquest moment, el Caballero Audaz sortí dels rengles per cridar amb veu estentòria:

—*Viva don Juan de España!*

El príncep, sense aturar-se, «*miró al soslayo, fuése; y no hubo nada*».

Diña principesca

Al famós casament de l'ex-infantessa Beatriu amb el príncep Alexandre de Torlonia hi acudiren uns cinc mil monàrquics espanyols que es sortiren de fogó amb unes manifestacions la mar d'entusiastes.

Veient aquesta quantitat de fervor, el príncep s'apropà al seu sogre i va dir-li sorneguerament:

—No entenc com amb tants addictes, us vàreu deixar pendre el tron!

Mort del partit monàrquic

Per iniciativa dels de *Rennovation*—com els deien els diaris italians—es celebrà un banquet en honor de don Alfons, però els bons monàrquics, en veure el menú, treien foc pels queixals contra els directius del partit. Imagineu:

Germiny en tasse
Filets de *Soles Esperando*
Médaillons de *Veau Princesse*
Pommes Anna
Petits pois frais au beurre
Bombe Sévilienne
Friandises
Corbeille de Fruits
Moka, etc.

A part la *vil afrenta*, cal tenir en compte que sota aquests noms no hi havia res d'especial i ben minsa quantitat... i que el cobert costava 50 lires, més 5 lires per barba per pagar el dels xofers (que segons els càlculs venien a pagar unes 175 lires cobert). Sembla que, arribant a Espanya, molts dels comensals volien donar-se de baixa del partit de Goicoechea.

Una benedicció ploguda del cel

El cop final fou la visita al Vaticà. Es veu que també «el Pita»—com amb gran simpatia anomenaven les *niñas bien* el nostre ambaixador a la Santa Seu—hi havia posat la seva mà, perquè a mesura que entraven pel Portone di Bronzo, els suïssos anaven treient als espanyols les banderes bicolors. I quan ja els visitants es prometien veure els salons papals, vetaquí que—cas únic en la història—me'ls porten a un gran pati, els hi fan estar qui sap les hores, i a la fi, el papa surt per un balcó i els envia la benedicció com dient: *ahí va eso*. La consigna fou de no parlar-ne a ningú. I pensar que la senyora de Loygorri portava assajat, per l'ocasió, un himne tan bonic al Papa-Rei! Que ha restat inèdit, naturalment.

Desencís

A la taula presidencial del banquet de noces hi hagué una gran marejada. La marquesa de Villanueva y Geltrú, degut al republicanisme del seu marit, en fou d'antuvi allunyada, i no s'ho prengué gens malament, però la senyora Cros de Senillosa no es podia acabar que no la hi haguessin admesa:

—*Vaya qué cosas: la señorita de Par al lado de Don Alfonso!*

—*Claro, como hija de notario, está muy en carácter!*—li replicà la comtessa de Montseny, ofrenadora definitiva de la toia.

Catòlics reialistes

Tots els concurrents monàrquics espanyols portaven una bicolor al trau i amb aquest distintiu es dirigiren a veure Pius XI, però el pontífex, per tal de fugir de compromisos — com ja és sabut —, es negà a rebre'ls.

—*Eso sí que es ir a Roma y no ver al papa* — digué, fent l'espiritual, la comtessa de Lacambra.

—*Peor hubiera sido no ver al rey*—contestà la marquesa de Sant Miquel de Castellà.

Pompeu Fabra, astrònom?

Hem rebut un periòdic que surt a Reus amb el títol de *Batxiller*. Tota interpretació abusiva d'aquesta paraula és esvaïda pel seu subtítol: *periòdic estudiantil*.

Sumem els nostres als encoratjaments de diverses personalitats, adreçats als iniciadors de la publicació, estudiants del batxillerat plens de bones intencions.

Només ens ha sorprès que un d'aquests articles estimulants vagi signat així: «*J. Comas i Solà*, Director de l'Observatori Pompeu Fabra, de Barcelona».

«Non decet»

El grup collaboracionista de la Lliga llançà un nom per a capitanejar els gestors que el partit acordés enviar a la Casa Gran. Aquest nom era Enric Maynés i Gaspar, però simultàniament es féu públic que aquest senyor presta els seus serveis d'advocat a Joan March en l'afer de la publicació del ja famós llibre de Manuel D. Benavides, i el tribunal de la Rota féu retirar la proposició tot seguit.

—Em sap greu que no es pensi que és qüestió meva... — insinuà En Vidal i Guardiola.

—El passat, passat — intervingué diplomàticament En Duran i Ventosa.

Dalí a Nova York

Ja tothom sap que Salvador Dalí ha obtingut un gran èxit a Nova York. No tothom sap, també, que En Dalí—aprofitant l'oportunitat de la revolució del 6 d'octubre—es passejava amb barretina pels carrers de Nova York i sortí fotografiat al *New York Herald* amb el següent peu: «El pintor Dalí amb el casquet de les llibertats catalanes».

Quin oportunista!, dirà la gent. I ca! La barretina que portava En Dalí l'hi regalà una nordamericana—Miss Andrews—resident fa molt temps a Barcelona i admiradora de les nostres coses, àdhuc de les barretines!

LA DONA FATAL DEL TERCER REICH

Leni Riefenstahl, la "vamp" de la creu gammada

(*Acabament — Vegi's núms.* 308 *i* 309)

UN VIATGE MISTERIÓS A POLÒNIA

Leni Riefenstahl no tornà a Alemanya fins a últims de tardor, però durant tot el temps de la seva absència mantingué una correspondència regular amb el Führer.

Pocs temps després del retorn de la *star* tingué lloc l'esdeveniment històric que féu del cap del partit nacional-socialista el canceller del Reich i l'amo dels destins d'Alemanya. Fou l'apoteosi del nacional-socialisme.

I en els moments que els militants de la primera hora i tots els seus germans d'armes s'estrenyien al voltant del Führer, mentre començava allò que els nazis en deien el gran repartiment, Leni Riefenstahl desaparegué.

Els seus amics començaren a inquietar-se per la seva absència, car ningú no sabia on podia trobar-se en aquells temps d'agitació, quan de cop i volta féu una reaparició més brillant que mai en la societat berlinesa.

—On éreu?—li preguntava tothom.

—Havia treballat massa aquest any i no podia més—responia somrient.

En aquest moment—estava en un saló—el seu portamonedes caigué a terra i el passaport aparegué.

Un dels seus amcis va precipitar-se per collir-lo. Va mirar furtivament el passaport que s'havia obert.

—Té, éreu a Polònia?—digué—. Què diimoni hi heu fet allà?

ARIA CENT PER CENT

Leni s'acontentava d'arronçar les espatlles i ningú no pogué saber quin havia estat l'objecte d'aquell misteriós viatge.

Poc temps després començava la gran purificació nacional-socialista. Tots aquells que no pogueren provar que eren d'origen purament ari, hagueren de deixar llurs ocupacions. Els més prudents ni tan sols esperaven la imposició de les autoritats; se n'anaven ells mateixos sabent de sobres que seria inútil arrapinyar-s'hi. Molts dels que fins aleshores havien estat considerats com aris cent per cent, hagueren de cedir el lloc a d'altres.

Però enmig d'aquestes hecatombes, Leni Riefenstahl, que, encara no feia un any, havia parlat del seus orígens jueus i polonesos, romania audaçment al seu lloc entre les relacions del Führer.

Els mateixos medis nazis no pogueren escapar a la gran purificació. Per això, un dia, Leni Riefenstahl fou invitada a comparèixer davant d'aquells nous inquisidors.

S'hi va presentar amb un senzill vestit sastre i, amb el somriure als llavis, els mostrà documents provant la puresa del seu origen ari.

Després d'haver revisat atentament els papers, el president de la comissió li digué amb amabilitat:

—Hem rebut unes quantes denúncies que us concernien, senyoreta. Adhuc en una d'elles ens diuen que haveu afirmat davant testimonis que éreu d'origen jueu i polonès. Això és un exemple més de les intrigues amagades dels jueus.

La protagonista de *La llum blava* arronçà imperceptiblement les espatlles i, amb el seu somriure misteriós als llavis, abandonà les oficines de la temible comissió.

Leni Riefenstahl i el seu «cameraman» Sepp Allgeier

LLUITA D'INFLUÈNCIA

Des d'aleshores desaparegueren tots els obstacles en el camí d'aquesta dona audaç. La puresa ària dels seus orígens havia estat provada i els mateixos caps de l'estat major nazi li parlaven amb la deferència deguda a una amiga del Führer totpoderós. Els seus menors desigs eren executats.

Però, quins desigs podia manifestar en aquest Tercer Reich on les dones no han de fumar ni de maquillar-se, on llur rol es redueix a quedar-se a casa per procrear els futurs soldats de l'Imperi?

A partir de llavors, només se li oferia un sol camp d'activitat: el cinema. La majoria dels grans cineastes, fossin o no d'origen jueu, havien abandonat els estudis berlinesos i eren reemplaçats per altres que, al més sovint, no tenien altre títol que la puresa de llur origen ari. En aquest món reduït que representava des de llavors el cinema alemany, res no podia privar Leni Riefenstahl d'esdevenir, ella també, un dictador.

Hem dit més amunt que tots els obstacles havien desaparegut del seu camí. De totes maneres, però, encara n'hi havia un, i bastant considerable: Arnold Raether.

Arnold Raether havia estat collocat al front de la cinematografia alemanya pel mateix Goebbels. Sentint-se sostingut per un home tan poderós, Arnold Raether havia mesurat malament les seves forces. Es creia poder fer cas omís de la, per a ell, ambiciosa Leni Riefenstahl, i quan aquesta aparegué en el seu camí, va decidir apartar-la. Però això era no conèixer la *vamp* del Tercer Reich.

I al moment que Arnold Raether anava a fer un viatge a l'estranger, fou detingut per la policia secreta de l'Estat. No podia haver-hi cap dubte sobre el mòbil del seu viatge. Al seu passaport només hi havia un visat: el visat polonès. Sense cap dubte, Raether es proposava fer una enquesta personal sobre els orígens de la seva rival.

La vigília del dia que Arnold Raether havia d'ésser transportat al camp de concentració d'Oranienburg, la porta de la seva cella s'obrí i Leni aparegué.

L'endemà tots els amics de la *star* estaven al corrent de la conversa que havia tingut lloc entre els dos cineastes.

—Esteu entre les meves mans, Raether—va dir la *star*—. Puc fer de vós el que em sembli bé... I què diríeu si us perdonés?

—Us juro que si em feu alliberar, abandonaré immediatament el país i mai més...

Leni rigué, amb un riure cristallí.

—No, Raether, necessitem tècnics. Tornareu a ocupar el vostre lloc. Us demanaré únicament que escolteu els meus consells. Veniu... Sou lliure.

LENI BUSCA UN ROI.

A partir de llavors, Leni esdevingué el veritable dictador del cinema alemany. Raether havia conservat sens dubte el seu títol, però això no era més que exteriorment. En realitat, havia esdevingut l'home de palla de l'amiga del Führer.

Per altra banda, era l'època en què el cinema alemany, tan flòrid abans, anava en decadència. Cap cineasta no trobava el seu lloc, ni cap productor gosava exposar capitals per a una nova producció. I la incertitud esdevingué encara més gran després d'un discurs del Dr. Goebbels sobre el cinema.

—No són pas films de propaganda el que jo voldria veure al llenç—declarava el ministre—, sinó bons films alemanys, d'acord amb l'esperit nazi.

Però ningú no sabia què era el que Goebbels entenia per «bons films alemanys», car havia afegit:

—Tota l'antiga producció està inspirada per un esperit subversiu que hem jurat d'exterminar.

Alguns dies després d'aquest discurs, Leni reuní els seus amics a casa seva i, enmig de l'estupefacció general, els digué:

—Sóc jo que rodaré el primer film nazi. El seu títol serà *Carlota Corday*. Vaig a ensenyar al món el que és un film revolucionari.

Una fredor glacial acollí aquestes manifestacions. Ningú no s'atreví a opinar. Per fi, la mateixa Leni, decebuda de no rebre les felicitacions que tenia per descomptades, va trencar el silenci:

—Què us passa, senyors? Per què no dieu res?

Ningú no contestà. Finalment, un antic amic de l'actriu s'armà de valor.

—Amiga meva—va dir—, el meu parer és que no hauríeu d'interpretar aquest paper. Deveu saber, suposo, que Carlota Corday va matar el dictador de la seva època.

L'actriu, de sobte, comprengué. Es mossegà els llavis i digué:

—Teniu raó.

Dos dies més tard, en un diari cinematogràfic berlinès, apareixia aquesta gasetilla:

«Leni Riefenstahl, la cèlebre «vedette» de *La llum blava*, interpretarà pròximament en un nou film, el rol de *La senyoreta Doctor*.»

LA MORT DE «FRÄULEIN DOKTOR»

Per aquella mateixa època, en un sanatori suís, prop de Zuric, agonitzava, abandonada de tothom, la més famosa de les espies alemanyes de la Gran Guerra, Anna Maria Lesser, més coneguda pel nom de Fräulein Doktor.

Aquesta dona, d'uns quaranta anys d'edat, havia esdevingut, durant la guerra, on els seus serveis foren posats a prova, una morfinòmana empedernida, i, malgrat tots els esforços dels metges, no pogué ésser guarida de la seva passió. Va morir, al cap d'alguns mesos d'agonia, completament oblidada.

El Tercer Reich, desitjós de pagar el deute d'agraïment que tenia pendent amb aquesta víctima de la guerra, car a fi de comptes no era sinó una víctima, va enviar a Suïssa un alt funcionari del ministeri de la Guerra, amb l'encàrrec de tornar les seves despulles a Alemanya.

Quan aquest funcionari berlinès arribà al sanatori, va trobar en la cambra de la morta la família d'aquesta junt amb... el rabí de la comunitat jueva de Zuric.

(*Segueix a la pàgina* 8)

L'APERITIU

Asia. — La documental que vàrem veure l'altre dia al Tívoli feta pels grans aventurers de *La Croisière Jaune*, representa un dels esforços més importants, per no dir el més important de tots, que fins avui hom pugui veure dins d'aquest ram del cinema. Aquest film grandiós, lent, allucinant, sense gens de fantasia, esclau d'una ruta i d'uns paisatges, lligat a la monotonia enorme de les pedres i de la pols, lligat a la tensió d'una voluntat tenaç perforadora d'obstacles i vencedora d'irreductibles enemics còsmics, està produït amb una precisió, amb una claredat i una sinceritat tan grans, que més que aquella curiositat aguda o còmica que produeixen les documentals exòtiques, fa l'efecte d'una gran epopeia plàstica que lentament es va fent mestressa dels ulls i acaba per ensorrar-nos dins d'un clima anguniós de la més forta i difícil poesia.

Recordo haver vist altres documentals asiàtiques, agafant de les grans masses de l'India, de la Insulíndia i de la Xina els efectes més amables i més teatrals, aquells punts de turisme relativament fàcil, barrejant el pintoresc i l'arqueologia, i malgrat la intenció optimista d'aquestes documentals, sempre m'han semblat els millenaris països de Mahoma i de Buda unes terres terriblement deixades de la mà de Déu; unes monstruoses extensions de vida miserable, de trista i seca vegetació humana, països de pols, de mosques, de brutícia, de gana, de desolació; i de tant en tant, entre aquesta humanitat castigada i gregària, floreixen els màgics oasis de pedres mortes colorides i de palmeres denses, fresques i carregades de malícia. Però la màgia d'aquests paisatges representa un tant per cent reduïdíssim al costat del món desèrtic, sense solució i sense esperança de cap mena, en el qual els homes neixen i moren amb la fatalitat i la indiferència de les llagostes de rostoll.

El film de *La Croisière Jaune*, gens trucat ni amanit per cap agència de turisme, sinó donant tota la intensitat d'una aventura heroica sense sortir-se dels límits d'aquesta aventura, escull del continent asiàtic aquelles regions que podríem dir-ne de la veritat, tan crues i tan pelades, que uns quants pams de terra d'aquestes regions es pot dir que allunyen i que et deixen isolat i incomunicat, molt més que totes les muralles i totes les presons de la terra.

La Síria, la Pèrsia, l'Afganistan formen la primera part de la ruta, però la ruta és un desert, és una inacabable quaresma de pols, de sorra, de desolació, i de tant en tant les vèrtebres escampades dels grans esquelets dels imperis dels quals ja no queda rastre. Sobre el camí dels herois sassànides, sobre la glòria medieval dels tàrtars, només hi ha els camells, les cabres i les vaques que els va caient el pèl de tristesa i de set, i aquests vells apergaminats plens de brutícia i de santedat amb els ulls immòbils. La part més dramàtica i més forta del film és la travessia de l'Himalaia. Allí els aventurers s'encaren amb tot el pànic i tot l'horror asiàtic. Són les crestes de pedra més perilloses i més inaccessibles del món, els elements amb els quals s'ha de barallar la tenacitat de les *chenilles*. Aquestes pesants i arrapadisses erugues mecàniques que van avançant amb penes i treballs i amb l'esforç del pulmó del motor que hi ha estones que no pot més. L'expedició arriba fins a cinc mil metres; a cada moment sembla que tot se n'hagi d'anar a rodar, a cada moment sembla que la vida digui prou; aquest cruel i implacable orgull orogràfic de l'Asia és vençut a la fi pels productes de la casa Citroën i pel director Haardt, al qual no li ve ni d'una ni de cent hores per desmuntar i tornar a muntar una *chenille* o per fer volar un tros de l'Himalaia amb uns quants quilos de dinamita. Sense cap dubte, aquest moment del film és de les coses de més autèntica emoció que s'han vist en el cinema fins el dia d'avui. Perduts a quatre mil metres, la caravana Citroën troba uns homes que viuen per jeure, per lluitar amb les mosques i per escoltar el *Coran*. La lectura del *Coran* els fa dormir i els fa somiar enmig de la situació més desarrapada que es pugui imaginar; les mosques, enamorades del nas d'aquests homes, els desperten a la realitat. Aquestes mosques i aquest *Coran*, com una mena d'úlcera insospitada enmig d'aquest paisatge tan inhumà i tan antisèptic, produeixen l'efecte més paradoxal del poema de *La Croisière Jaune*.

I després ve la Xina, enorme, impossible de compendre ni d'encarar-hi cap mena de noció de perspectiva. La Xina és donada a la ruta de *La Croisière Jaune* d'una forma trinxada, absurda, incoherent. Hi ha l'actualitat de la guerra i la revolta, amb uns soldadets que sembla que riuen i ballen, però que es dediquen a tallar caps i a penjar-los allí on puguin fer menys gràcia. Hi ha els monstres millenaris, els dracs, els elefants, els déus de les tombes dels Ming, hi ha els temples abandonats, els comediants i els saltimbanquis, hi ha la gana de la Xina que no s'acaba mai, i les dentadures corcades i impúdiques de les boques que riuen, amb la malícia i l'abstinència de cinc mil anys de civilització..

La Croisière Jaune ha anat a caçar l'Asia per l'espinada seca, li ha resseguit els ossos i la fam, n'ha definit tota la tristesa. Jo no conec un document asiàtic més viu i més cru que la documental de *La Croisière Jaune*.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

GUTENBERG, S. A.
Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques
Nàpols, 215 - Telèfon 55723
BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006

SILUETES DEL LICEU

El crític Josep Maria Pascual

Josep Maria Pascual era íntim del meu pare. Per això des de molt criatura el vaig conèixer i amb gran respecte li deia senyor Pascual. Era home seriós, però dotat d'imaginació divertida, de somriure bondadós i descregut, i estava sempre a punt de fer els favors que li demanessin. Tres generacions de cantants des de l'altre món li han de restar agraïdes.

Josep Maria Pascual — nascut l'any 1843 a Arenys de Mar, mort en agost de 1928 — havia vist estrenar al vell Teatre Principal,

Josep Maria Pascual, per Ramon Casas

quan tan sols tenia deu anys, el *Rigoletto* de Verdi. Fill de melòman, com jo mateix, des de menut i de nits que assistia al teatre. El senyor Pascual — per a la fauna liceística, il Signor Pasquale, Don Pasquale i Pasqualino — havia intimat amb tot de divos i sobretot amb Gayarre, amb el qual s'estimaven amb tal follia que fins Pascual, en un rapte de lirisme — diguem-ho així per dir-ho d'alguna manera — va arribar a escriure de Gayarre, a la vella *Publicidad*, tal com raja: «*Con Julián nos hubiéramos amado a consentirlo el sexo.*»

I ara que parlo de Gayarre, vull recordar que un rodolí de Pascual expedit en telegrama a Milà, on es trobava el tenor cantant al Scala, decidí que fos signat el contracte amb l'empresari del Liceu, que aleshores era Albert Bernis. El rodolí telegràfic deia així:

Te ruegan los firmantes
que vengas cuanto antes.

* * *

Pascual posseïa un veritable tresor de roba estrafolària. El seu abric habitual a l'hivern era una ampla capa marró amb gires de cabell d'àngel. Quan s'hi embolicava, Pascual evocava talment el filòsof Menipo de Velázquez. Pascual, en la seva joventut, havia estat un elegant. Amb els anys, però, va abandonar-se, per bé que seguia, això sí, amb roba atrotinada, obeint al peu de la lletra les exigències de la moda. Recordo, per exemple, haver vist a les curses de cavalls de Can Tunis, el senyor Josep Maria Pascual, afaitat i amb aire principesc, lluint levita grisa, botins blancs i barret de copa blanc. I tot, profusament esquitxat de magnífiques llànties. Li creuaven el pit les corretges de les quals penjava un gran estoig de binocles de camp. Però a dins no hi havia els tals binocles: l'estoig era tan sols de presentació i procedent del guarda-roba del Tívoli.

Quan havia d'assistir a la funció del Liceu—rengle u, butaca vint-i-vuit—, Pascual anava a posar-se de frac o de smoking a un *boudoir* que ell mateix s'havia engiponat en el departament on es canviava de roba el personal de màquines i esterotípia de la impremta de *La Publicidad*, al carrer de Barbarà.

Una nit, la solemnitat del Liceu requeria frac. L'òpera començava al bell punt de les nou i Pascual no en volia perdre ni una nota: era nit de *Manon* per la famosa Darclée. Quan tan sols mancaven vint minuts perquè s'alcés el teló, Pascual es va dirigir a la impremta i amb rapidesa de Frègoli va canviar-se el vestit de carrer pel de rigorosa etiqueta. Cal dir que gairebé mai no usava camisa de frac. Amb unes vetes i cordills, es penjava del clatell una pitrera postissa. Alguna vegada, aquest additament de cotxer havia proporcionat un sobresalt al crític. Això s'esdevenia quan, ben repapat a la seva butaca, dormia beatíficament tot un acte, i la pitrera postissa, tot de cop, es disparava i fugia de l'empresonament de l'armilla. Aleshores apareixien per sota unes pàgines de diari i una samarreta vermella.

Us dono fe, com us la podria donar un notari, que aquella nit en què el senyor Pascual es va vestir d'etiqueta en tan poc temps, va comparèixer a la platea — en aquells temps, 1894, era de rigor lluir dintre la sala, en els entreactes, el barret de copa posat—, de frac, amb el barret de copa inclinat com la famosa torre de Pisa, i, passejant-se-li per l'ala, al voltant del cilindre, un corpulent escarbat procedent del *boudoir* que Pascual tenia a la impremta...

* * *

El senyor Pascual no tan sols refusava les ofertes, sinó que insultava els que li proposaven quantitats gens menyspreables per a intensificar campanyes «divístiques» determinades.

Una vegada es tractava d'allò que a Itàlia en diuen *montare un tenore*, és a dir, fer-ne reclam com d'un específic. El secretari del cantant, no gens llest, va intentar subornar el vell crític de *La Publicidad*, que va mantenir-se insubornable.

—Es que no ho sabrà ningú, *caro signor Pasquale*.

—Sí que se sabrà; prou que ho sé.

—Li hi juro per la Madona, pels meu *bambini*! No ho sabrà ningú!

—Ho sabré jo, i ja n'hi ha prou—va tallar, en sec, Pascual.

* * *

La personalitat de Pascual era eminentment barcelonina i podria parlar d'ell a través de diversos sectors de la vida ciutadana. Però això caldrà deixar-ho per a una altra ocasió i limitar-se per avui al Pascual liceista.

Glossant els arguments de les òperes, Pascual feia observaciones tan pintoresques com les següents:

Traviata. Preludi del quart acte, o sigui descripció de la malaltia de Violeta. Pascual l'anomenava *Preludi de la tuberculosi*.

Aida. Referint-se a la marxa del segon acte, va deixar escrit en una ressenya: «Arribà el tenor, precedit de les famoses trompetes, que desafinaren per tal de respectar la tradició».

Bohème. Comentari d'una crònica de Pascual sobre aquesta òpera carrinclona, de la qual ens rèiem: «El que no pugui plorar, que ho deixi córrer, perquè no és obligació».

Tosca. «Resum de l'òpera: Assassinats, dos. Tortures, unes quantes, sense comptar el tedèum del primer acte. Suïcidi provat, un: el de Floria la Tosca, que fa «la sort de la campana» des de la muralla del castell de Sant' Angelo al carrer. L'altre suïcidi, el d'Angelotti, segurament el produeix aquella cistella amb aliments del primer acte. Es tracta d'un cobert de tres pessetes a escollir quatre plats, com també escollir entre tirar-lo pel cap del fondista o morir cridant i sospirant pel sublimat corrosiu en porró com a lenitiu.»

Carmen. Pascual descrivia l'escena de l'acte tercer de la següent manera: «Sierra Morena. Senderos extraviados, cajas de efectos mal adquiridos, tabaco, vino y barajas. Al fondo, casa editorial.»

Lohengrin. Desencantament del germanet d'Elsa di Brabante. Escrivia Pascual: «Lohengrin invoca la divina gracia. Por una cuerda «invisible» que baja desde el telar a la barquilla, desciende la paloma del Santo Graal. Surge del río una sota de oros en forma de hermanito de Elsa. Lohengrin, que ha sorprendido el artificio de la cuerda, exclama muy wagnerianamente: *Bramante, mira il tuo signor!*»

Mefistofele. Epíleg; descripció del laboratori de Faust: «El pobre doctor, convertit en un *saldo*, apareix assegut en un cadiral de cuiro. Damunt la taula, el llibre dels Sants Evangelis, pastilles per a la tos, una dentadura postissa i una postal íntima de la Cachavera. Indispensable tot per a donar més caràcter al moment psicològic.»

* * *

Pascual és tota una època del Liceu. Home deixat, no va escriure les seves *Memòries*, que haurien constituït un preat i copiós document barceloní. Intim amic de la Pauleta Pàmies, havia llançat a les taules tres generacions de ballarines. *Rango* italià, *rango* francès i gènere espanyol. Era tan entrant de la casa, que va presidir el dol en l'enterrament del pare d'una ballarina italiana. Això passà una tarda plujosa de febrer, fa uns vint anys. El difunt reposava en la caixa tot maquillat i vestit de garibaldí. Darrera el cotxe mortuori, Alfredo Volpini, en aquella data, empresari del Liceu, i el seu secretari, un ex-picador de toros anomenat *er zeñó* Ramon. Amb ells, Josep Maria Pascual, que acabava de baixar del tren. Anava embolicat amb la seva capa i duia un paraigua vermell en una mà (paraigua procedent del guarda-roba del Liceu: era el que servia a Don Bartolo en el tercer acte d'*Il Barbiere di Seviglia*) i un maletí en l'altra mà; dintre del maletí, diversos objectes: una camisa de dormir, un volum del *Diccionari filosòfic* de Voltaire i mitja llonganissa embolicada.

* * *

L'any 1890, l'empresari del Liceu, Albert Bernis, va enviar Pascual a Milà, encarregat de convèncer Verdi de deixar estrenar *Falstaff* al baríton català Ramon Blanchard. Verdi era un autor que mirava molt prim en el repartiment de les seves òperes, i més encara del de *Falstaff*, de la qual deia que era destinada a donar poc rendiment, però que ell l'havia escrita per a divertir-se, car ja era hora de no pensar, almenys per una vegada, en empreses, ni cases editorials, ni tenors, barítons i tiples.

Verdi preguntà a Pascual si la veu de Blanchard era prou extensa. Amb tot aplom, el nostre crític respongué:

—Conec nota per nota la partitura, i dosimètricament la part de Falstaff. Us juro que al baríton Blanchard, com a extensió de veu, encara li sobren quatre notes, dues per dalt i dues per baix, que no sap on fúmer-les.

* * *

Josep Maria Pascual havia estat ric. Va morir als vuitanta-cinc anys, modestament, però no pas mancat d'afectes. El notari de Barcelona Josep Maria Espriu, en els darrers anys, es convertí, a Arenys de Mar, en una mena de germà de la Caritat del vell periodista.

La nostra admirable Conxita Supervia fou descoberta per Pascual en 1910, o sigui dos anys abans d'aparèixer la gran cantant en el Liceu. Agraïda, Conxita Supervia va fer posar una làpida en la casa d'Arenys de Mar on va morir Josep Maria Pascual.

Aquest, uns quants anys abans de morir, un dia que érem al Cementiri Nou acompanyant les despulles del seu parent Bartomeu Bosch, pare del meu cosí Manuel Bosch i Barret, em va dir, rialler:

—Escolta, noi. Ja he passat dels vuitanta, i estic pensant: aprofita't, avui que no fa fred. Què et sembla si ja em quedés aquí d'una vegada?

RAFAEL MORAGAS

Mirant a fora

La bandera de la S. de les N.

Dèiem aquí mateix, no fa gaire, que la S. de les N. no té bandera. L'any en què acabem d'entrar, aquesta qüestió adquirirà una certa importància, perquè s'ha d'inaugurar el nou estatge de l'organisme ginebrí, bastit en el parc de l'Ariana.

En 1929, la Unió Internacional d'Associacions per la S. de les N. organitzà, gràcies a un mecenas holandès, un concurs internacional per a triar un emblema de la S. de les N. Prop de tres mil projectes arribaren a Brusselles, on foren exposats. El jurat no en trià cap per al primer premi, però donà dos segons premis i tres tercers, i en trià prop de tres-cents, que l'any següent foren exposats a Ginebra.

Però, perquè algun emblema fos adoptat, calia un tràmit: que fos proposat oficialment per un Estat, i cap no volgué assumir aquesta petita responsabilitat.

I, no obstant, de vegades s'ha fet sentir la necessitat que la S. de les N. tingués un emblema. Recentment, quan, en ocasió de l'assassinat d'Alexandre I i de Barthou, a Ginebra hi havia tot de banderes a mig pal, el secretariat de la S. de les N. i el B. I. T. guardaven una reserva obligatòria.

El més curiós és que, extraoficialment, el problema s'ha resolt dues vegades. Una, la que esmentàvem dies enrera de la comissió encarregada de resoldre el conflicte de Leticia, que feia onejar sobre la seva residència una bandera blanca amb lletres blaves. L'altra vegada ha estat durant el plebiscit del Saar. Almenys una correspondència del Temps *feia remarcar les protestes de la premsa alemanya perquè no era permès d'exhibir emblemes en el territori del Saar, mentre que els partidaris del* statu quo *podien arborar el pavelló de la S. de les N. Fet i fet, el que la comissió de govern del Sarre havia enlairat als edificis oficials, era una bandera amb els colors blau i blanc, que són els del Saar, però també els de Baviera.*

El racisme desenfrenat

El professor Saller de la Universitat de Göttingen ha estat suspès del càrrec, perquè les seves teories racistes no s'avenien a les del nacional-socialisme. Per bé que inscrit al partit nazi, Saller ha estat acusat d'ensenyar, segons les teories democràtiques i catòliques, que també els factors espirituals i socials influeixen sobre la raça, mentre que els nacional-socialistes sostenen que només la sang determina el valor d'un poble.

* * *

El professor Astel ha sostingut, en una conferència pronunciada la setmana passada a l'aula magna de la Universitat de Jena, que la superioritat de la raça germànica remunta ja a l'època glacial. En la seva lluita contra els glaços que pel nord i pel sud, pel cantó dels Alps i de les muntanyes d'Escandinàvia, el voltaven, el germànic va apendre a no rebellar-se contra les lleis naturals, i per això ha conquistat la superioritat sobre els altres pobles. Un dels mèrits de Hitler, conclogué el professor Astel, és d'haver reconegut la potència absoluta de les lleis naturals i per això ha consentit l'esterilització de determinats ciutadans, la qual cosa, fent més sà el poble, l'acosta a la divinitat (sic).

Després del plebiscit

Fins el dia mateix del plebiscit, pertot on anàveu del Saar la salutació era:

—Guten Tag!

L'endemà, pertot saludaven dient:

—Heil Hitler!

I això no era consigna ni afectació. Senzillament, s'és alemany o no se n'és, i la salutació hitleriana forma part de la nova vida d'aquell territori, és una peça més del nou uniforme.

* * *

Una vegada més s'ha vist la volatilització de les tropes socialistes. Per més que s'allegui la intimidació i la pressió moral i material, el fet és que la idea nacional-socialista domina sobre totes les altres.

El mateix Max Braun—partidari del statu quo, *efigies del qual foren penjades i arrossegades—deia:*

—Sóc més alemany que saarès; si no voto per Alemanya, és només a causa de Hitler.

El nacional-socialista Pirro deia:

—Sóc saarès i, per tant, alemany. Votant per Hitler, voto per Alemanya.

Però com fer entendre aquestes subtileses a la gent del poble?

Fins hi ha qui ha dit:

—He votat per Alemanya perquè és eterna, mentre que Hitler passarà. Al capdavall, el combatrem millor des de dintre que no pas des de fora.

El que opinava així era catòlic, però molts socialistes deuen haver pensat igual.

AMB PRECAUCIO

«La teva dona una mica malalta. Demà l'enterrem.»

(*Ric et Rac*, París)

L'ACTUALITAT INTERNACIONAL

Les converses de Londres

Allò que s'anomenen els medis polítics internacionals tenen en aquest moment l'atenció fixada a Londres, on avui han d'arribar Flandin i Laval, invitats pel govern anglès a un canvi de punts de vista sobre la situació europea, la qual pot considerar-se millorada després dels acords de Roma.

Les converses hauran de durar dos dies i tindran lloc a Downing Street, on resideix el primer ministre britànic, i, per bé que deuran ésser interessants, no tindran aquell caràcter d'importància decisiva sobre

L'àngel de la pau i Laval

les futures orientacions de la política europea, com s'havia cregut en aquests darrers dies.

La visita del cap del govern i del ministre d'Afers estrangers de França a la capital del Regne Unit ha anat precedida d'un intens treball diplomàtic. Sembla que per part anglesa s'esperava que amb aquesta entrevista podrien ésser definitivament resolts els problemes que estan enlaire, en especial el del desarmament. Un dels portantveus del Foreign Office havia dit que la intenció de MacDonald era de proposar a França la renúncia a la tesi de Barthou (nota del 17 d'abril de l'any passat) contra el rearmament d'Alemanya i pel respecte de les clàusules militars del tractat de Versailles. O sigui que amb això Anglaterra voldria que França renunciés a fer precedir les garanties de seguretat a la limitació dels armaments.

Si aquesta versió de les pretensions britàniques — d'evident inspiració hendersoniana — fos exacta, és fàcil de compendre que França no les acolliria fàcilment, tant més que Anglaterra havia deixat entreveure que no acceptaria nous compromisos. Potser a Londres es creia que l'acostament franco-italià i els acords de Roma del 7 de gener serien prou per a calmar les preocupacions franceses. A part que d'acords i de pactes se n'han fet molts — només a la S. de les N. se n'han registrat cent-cinquanta-set en deu anys — i en la pràctica s'han revelat inútils, cal preguntar-se si un país que ha estat envaït quatre vegades en un segle pot renunciar als mitjans materials de seguretat i de defensa que posseeix a canvi de garanties d'ordre moral que tenen un valor molt relatiu.

No està mancat de raó Snowden quan afirma, en un article del *Sunday Dispatch*, que l'Europa d'avui és un cau d'intrigues polítiques, de gelosies, de pors i d'odis, i que abans de reduir els armaments cal canviar l'atmosfera existent.

Els esforços lleialment realitzats per París i Londres aquests darrers anys de la postguerra no han pas donat a Europa aquella sistematització definitivament pacífica que cal. El que però s'ha obtingut de la col·laboració franco-britànica ha estat evitar per ara una guerra, resultat d'una gran i preciosíssima importància. Però podrà seguir així en un pròxim futur?

* * *

Sembla doncs que les converses de Londres pendran la forma d'un vast i complet *tour d'horizon*, que abastarà principalment els armaments, la seguretat i els pactes. Apareix evident que a Londres s'ha mudat de tàctica i que s'ha renunciat a demanar a França nous sacrificis que no hauria estat possible de concedir.

De què ve aquest simptomàtic canvi d'Anglaterra? De les mateixes causes que han determinat França a mantenir la seva desconfiança envers Alemanya. Com és sabut, Hitler, immediatament després del plebiscit del Saar, havia renovat les seves proposicions conciliants envers França, la qual les havia acollides amb comprensible reserva, però d'una manera que fins podia dir-se encoratjadora. Però, naturalment, les paraules tenen un valor molt relatiu, i les alemanyes encara més, i hom esperava algun fet que aclarís quines eren les intencions efectives del Führer.

No ha calgut esperar gaire, perquè la impulsivitat i la incoherència són característiques dels dictadors.

Sorpresa, no, ja que de Hitler el món n'espera tot; però una certa indignació, especialment a Ginebra, envers la política nazi ha estat el que s'ha produït per la darrera maniobra del cap suprem del Tercer Reich.

Ja abans que ell, els seus més íntims col·laboradors havien fet una sonada d'un to molt diferent al que volia ésser cant de sirena de Hitler.

Algú va creure que no calia dar gaire o gens d'importància a aquests col·laboradors de Hitler; però l'amo de la situació política d'Alemanya no ha deixat passar gaire temps sense obrir els ulls als que volien tenir-los tancats, i parlem sobretot per Ramsay MacDonald i John Simon.

Mentre els ministres anglesos volien induir França a fer noves concessions al Reich, com a conseqüència de les seves disposicions conciliants, a Hitler no se li acut res millor que fer-se entrevistar per un periodista polonès, que hom té per fidel intèrpret del pensament del coronel Beck, i li exposa un programa precisament contrari al que s'havia de traçar a Londres en les converses franco-angleses.

No calia esperar més perquè MacDonald i John Simon canviessin d'actitud, renunciant a totes les iniciatives preparades, i donar a la visita de Laval i Flandin a Londres un caràcter més acusat de col·laboració dels dos països.

En molts anys d'experiència periodísitca hem pogut constatar que la diplomàcia alemanya no sols ha estat sempre inferior a la d'altres països, sinó propensa per excel·lència a fer planxes. En efecte, les conseqüències d'aquesta que acaba de fer Hitler, demés de perjudicar els altres, han perjudicat Alemanya.

* * *

Aquest examen de la situació europea que avui comença a Londres ha de dur, en un període més o menys llunyà, a la paralització de les activitats bèlliques de més enllà del Rin.

En aquestes entrevistes de Londres no podrà deixar de tenir-se en compte l'actitud polono-alemanya davant el pacte oriental. Semblava que Laval, a Ginebra, havia reeixit a convèncer el coronel Beck a tornar al camí d'abans i que Polònia reprengués el lloc que havia abandonat entre les nacions mantenedores de l'ordre europeu. Però a Berlín no han planyut les maniobres perquè Polònia restés dintre l'òrbita d'influència del Reich, i Polònia, per qüestions d'un mal entès prestigi, ha oblidat els seus veritables interessos i s'ha unit a Alemanya en l'oposició al pacte oriental, que és una garantia de pau per a l'est i per a la resta d'Europa.

Mentrestant, la Petita Entesa desenvolupa una acció a París encaminada a induir el govern francès, si l'actitud polono-germànica es manté intransigent, a estipular un pacte de mútua assistència amb Rússia, que paralitzaria el polono-germànic.

Es de preveure que aquesta qüestió serà tractada pels ministres anglesos i francesos. Recordem que la idea del pacte oriental sorgí d'unes altres converses de Londres, entre Baldwin i Barthou, i que és, per tant, una conseqüència de la col·laboració franco-anglesa. Potser la solució que s'adopti no serà coneguda aviat, però la que té majors probabilitats és la d'un pacte oriental sense que hi participin ni Alemanya ni Polònia.

No creiem pas que a hores d'ara pugui haver-hi qui persisteixi en l'esperança de veure Alemanya reprenent el seu lloc a Ginebra o prestant-se a qualsevulla altra forma de col·laboració internacional.

Serà una fatalitat poc agradable, però el fet és que si el Reich queda exclòs de qualsevulla combinació europea, és ben bé per culpa dels homes que el governen. No han pas mancat temptatives de totes bandes per a evitar aquest aïllament, però cap no ha reeixit.

El resultat més clar de les converses de Londres serà el refermament de la col·laboració entre Anglaterra i França. Donada la situació actual d'Europa, aquest resultat és el millor que es pot obtenir, tot esperant temps millors.

TIGGIS

—Quan et tinc així em penso que sóc al cel.

—Doncs jo em penso que vaig amb el metro.

(*Tout à Vous*, París)

FITO
Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA
ANTONI MARTI
Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat
AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL CINEMA

Un film sobre la mort

La Vida i la Mort es repelleixen mútuament, sí; però és que es tracta d'una enemistat irrevocable? Heus ací el que per la seva banda es pregunta la Mort en la pellícula que avui podeu veure al Coliseum amb el títol de *La mort de vacances*. La Mort sospita que hi ha aquí un malentès i que si pogués donar-se a conèixer als vius, potser aquests no experimentarien l'invencible espant que ara senten envers ella. Després, la Mort tampoc no acaba de compendre quina és aquesta mena de pessigolleig que procura la Vida que la fa tan amable als mortals, a desgrat de tantes dures proves a les quals són sotmesos tots ells.

«La mort de vacances»

Moguda doncs per aquest doble interès, la Mort es pren unes vacances que decideix passar entre els vius. Vacances de la Mort, vol dir que mentre la Mort descansa en les seves funcions, no hi ha punyalades, catàstrofes ferroviàries, incendis ni cap altra calamitat que valgui. No hi ha defuncions, com es comprèn, mentre la Mort està de vacances.

Però si la Vida ho ignora tot de la Mort, la recíproca també és exacta, i succeirà que la Mort en aquesta aventura es trobarà amb l'imprevist, es trobarà amb el pessigolleig sospitat però no tastat i s'hi agafarà els dits, que, dit d'altra manera, vol dir que s'enamorarà.

I l'enamorament serà recíproc, la qual cosa vol significar que *ella* (la Mort és masculina en el film!) és una ànima germana, una dona que va pel món sense afany, estranyament conscient del buit que s'estén sota els seus passos i que sent una atracció nostàlgica per l'abisme insondable.

Podem assegurar-vos que la pellícula realitza un reeixit entreteniment. Es un film molt ben treballat, cuidat en els més minuciosos detalls i tothora respectuós de les regles de la cinematografia de bona llei. L'anècdota té corporeïtat i interessa. Diem tot això perquè amb el que portem dit qualsevol podria creure que la pellícula és un seguit de situacions abstractes capaces de volatilitzar tota engruna de psicologia i d'humanitat. Aquest és el gran mèrit del realitzador, que, tot prenent per peu una comèdia de Casella, ha sabut passar la maroma sense decantar-se massa, ni cap a l'eixuta serietat, ni cap a l'extravagància inconsistent. Adés profund, adés irònic, el director ha aconseguit no fracassar en un tema més propi d'un sermó de Bossuet, que d'un film per donar al Coliseum. Mitchel Leisen—autor d'*El crim del Vanities*—s'ha recordat doncs sempre de fer cinema i ha muntat un seguit de situacions paradoxals que per elles soles recomanen el film.

De broma en broma, la pellícula no s'oblida de subratllar certes intencions que, a menys d'estar atacat de paràlisi mental, obliguen a pensar, i si cada espectador reaccionarà d'una manera molt personal davant d'aquest espectacle a estones desconcertant, tanmateix creiem que seria rebaixar arbitràriament la importància del film negar-li, com a mínimum, la possibilitat de provocar les més serioses reflexions.

No serem pas nosaltres els que cometrem la imprudència de llançar-nos per aquest camí, assenyalant per exemple com en el film l'antítesi Mort-Vida no té cap caràcter absolut, de moment que l'existència és independent d'aquesta antítesi i de com graciosament, en la pellícula, el vell motiu de l'amor més fort que la mort reneix de nou, temes aquests més filosòfics que fotogènics. Direm solament per acabar que amb un tema tan inconfortable com aquest, Mitchel Leisen ha realitzat un film vibrant i que no ens sembla gens negligible el mèrit de fer sobre la mort un film tan viu.

JOSEP PALAU

PANORAMA

"La Croisière Jaune"

El raid automobilístic conegut amb el nom del Creuer Groc és el tercer dels raids inspirats per André Citroën. Després del creuer a través del Sahara i del Creuer Negre, que anà d'Oran a Madagascar, aquesta nova expedició implicava la travessia de tot el món asiàtic, de Beirut a Pequín. La sort d'unir-se als expedicionaris una gran intelligència cinematogràfica, parlem d'André Sauvage, ens ha valgut un documental de vàlua, que dilluns va presentar al Tívoli *La Veu de Catalunya*.

Es impossible suggerir aquí, ni remotament, la importància i la diversitat de les regions, pobles i cultures que l'itinerari comprèn. Es tota l'Asia, Síria, Pèrsia, Afganistan, nord de l'India, pas de l'Himalaia i Xina. Una primera etapa que consisteix a recórrer en sentit invers la ruta de la història, l'emigració oriental cap a Occident, la ruta dels aris. Una segona etapa, d'una alta tensió èpica, que consisteix a franquejar l'Himalaia, obstacle aparentment invencible que solament la tenacitat i la força d'esperit sense parió dels expedicionaris pogueren a la fi salvar. Una tercera etapa consistí a recórrer tot el Celest Imperi, en el curs de la qual l'expedició es topà amb la revolta xinesa.

La matèria que el cineista tenia davant dels ulls era de les més meravelloses amb què un artista de la *camera* pot topar en el curs de la vida. D'una riquesa pràcticament inexhaurible. La mateixa abundància era un escull que podia conduir a un resultat caòtic i feixuc. Admirem doncs la destresa del realitzador que ha sabut *compondre* un film, i en dir això ens plau posar l'accent sobre el mot compondre, que en el cas present ho diu tot.

Efectivament, *La Croisière Jaune* és dels documentals reeixits de debò que hem vist. Una fotografia de qualitat constant, la qual cosa assegura al film una unitat estilística apreciable, unitat que acaba de precisar la constant finesa de què el *cameraman* fa prova en la presa de vistes. Direu, tan bella és la ilusió, que l'expedició està pendent del cinema.

Paisatge, manifestacions naturals, tipus, costums, arqueologia i, de tant en tant, com a motiu persistent, la caravana de cotxes marxant incansablement al llarg d'aquesta ruta meravellosa. Sempre hi aprecieu una labor de selecció i un sentit de les proporcions. Les grans perspectives succeeixen a les imatges concentrades sobre el detall característic. Un ritme ajustat al contingut dels períodes visuals. El muntatge, obra de Léon Poirier, molt just.

A remarcar també el *speaker*. Quina lliçó per a tots els *speakers* de per aquí, les pretensions dels quals solament poden equiparar-se amb llur incompetència! Serietat, discreció i brevetat; heus aquí les característiques del *speaker* francès que tant contribueix a l'interès del film. Un home que sap la seva obligació. Diuen que volen doblar aquesta veu a fi de donar al film una més ampla difusió. Molt bé! Però compte amb aquest aspecte. L'honor del film ho exigeix. — P.

En la mateixa sessió, fou presentat un film Pathé Frères antic: *Marco Antonio y Cleopatra*.

Es pot posar—tingut compte de la diferència en el temps—al costat de la *Cleopatra* recent de C. B. de Mille.

Alguns aspectes del cinema

A París acaba de fracassar estrepitosament el film *We live again*—ignorem el títol segurament idiota que li posaran ací—, el qual és una adaptació, amb *happy end* i tot, de *Resurrecció* de Tolstoi. Un crític ha qualificat el seu ambient de *Rússia de pacotilla*. Un altre ha considerat el seu director, Rouben Mamoulian, com a definitivament fora de combat i ha dit d'ell: «Es el més pur fenomen de *despersonalització* que ha fornit Hollywood, amb von Sternberg.»

Fred Astaire, nou valor del cinema americà

Aquestes adaptacions són la darrera moda americana. Aquells elogis pregats que trameten les editores, tan ingenus com inoperants, no fan més que anunciar la producció de films d'aquesta mena. D'una banda, les adaptacions de velles obres europees. De l'altra, les pellícules històriques, provocades per l'èxit apoteòsic de la *Caterina de Rússia* i de l'*Enric VIII* anglesos. Aquesta temporada hem vist diverses mostres dels estralls produïts per aquesta moda. D'una banda, *Nana*, film sense bri de sensibilitat, que ens oferia una heroïna esterilitzada que, ni físicament ni psicològicament, no tenia res a veure amb la protagonisat de l'obra de Zola. De l'altra, *Caprici imperial*, pellícula monstruosa, no feta a mida d'home, que ens oferia una Marlene acabada, interpretant una Semíramis del Nord impagable, vestida d'*écuyère* de circ i sotraguejada per uns saltironets de la més pura afectació; i una *Madame Dubarry* típicament americana, que intentava imitar l'humor matisat de l'*Enric VIII*, però que no era altra cosa que una obra sense gota de finor, rica d'una fantasia pedestre completament vulgar.

Els americans no reeixiran mai aquests temes. Els veuen de massa lluny. No els coneixen. No els comprenen ni els senten. Per què entestar-se a filmar-los? Aquests americans! Per què no cultiven la seva pròpia terra tan fèrtil? Per què manllevar elements a Europa, quan a casa seva tenen tot el que cal per a fer obres profundament, purament cinematogràfiques? A casa seva, en efecte, tenen una matèria primera cinematogràfica molt més fecunda que la de tots els altres països junts.

Tenen temes que coneixen, comprenen i senten i, sobretot, rics, riquíssims, de fotogènia i d'acció. Vaquers, *gangsters*, periodisme, music-hall... I ara la gran moda dels autocars transcontinentals que, després del finíssim *Succeí una nit*, ens ha donat l'admirable *Drama en un autobús* i els divertits *Amants fugitius*. Tenen uns directors que posseeixen un ofici d'una perfecció gairebé monstruosa. Una virtuositat quasi irritant la qual, amb habilitat suprema, dissimulen fins a l'extrem de fer-ne un mitjà d'expressió tan fàcil com la paraula. Tècnica, la perfecció de la qual, com ha dit un crític, és sensible, però invisible. Tenen uns intèrprets de sinceritat animal que no fan comèdia. Salten i corren, ploren i riuen, viuen, en un mot, sense adonar-se que una cambra els observa i fa esforços inaudits per a no perdre'ls de vista. El seu dinamisme és tan gran, en efecte, que si l'operador es distreu, ja s'han evadit del camp de l'objectiu: el trepidant James Cagney que, com ha dit Georges Champeaux, no interpreta mai, car no té temps de fer-ho; William Powell, l'as de la naturalitat i del matís; Fields i els germans Marx, que han poetitzat la follia; aquell tros palpitant de vitalitat i de joventut que es diu Katharine Hepburn... I ara Fred Astaire, un nou vingut, partenari de Joan Crawford en les danses d'*Anima de ballarina* i un dels protagonistes de *Volant cap a Rio Janeiro*. Desimbolt i tendre, optimista i escèptic, desmenjat i absent, Fred Astaire treballa amb un *tant-se-me'n-donisme* encantador i, excellent dansarí, virtuós de les *claquettes*, balla amb la mateixa facilitat que xerra.

Per quins set sous, doncs, els americans que, sense moure's de casa i amb la seva gent, reixen films d'una perfecció quasi miraculosa, petites obres mestres d'humor i misteri com *El sopar dels acusats* i filigranes com *Succeí una nit*, s'entesten a fracassar adaptant obres europees que, repetim-ho, veuen de massa lluny i no coneixen ni senten? Misteri!

* * *

No ens sabem estar de parlar d'un article sobre els dobles que André Lang ha publicat a *Gringoire*. Segons aquest escriptor, el *dubbing* és una doble injúria: a l'actor, que castren del seu mitjà d'expressió més ric, més misteriós, més matisat; i al públic, que tracten amb una desimboltura singular, tot i creient que no té prou subtilitat per a adonar-se de la superxeria. Aquest és el veritable delicte, afegeix Lang.

En imposar a l'espectador el film doblat, en deixar-li creure que aquesta grossera cirurgia de *kermesse* no perjudica el film i que les veus humanes són intercanviables, treballen contra l'esperit, rebaixen el gust públic, es burlen cínicament de l'esforç de tots els homes que ennobleix l'obsessió de la perfecció... Aquesta filípica contra aquests «monstres que pretenen provocar la nostra emoció amb mitjans als quals els xarlatans de fira no gosarien recórrer», serà escoltada a França? En dubtem. Segurament tindrà tant d'èxit com els planys que, ací, uns quants ingenus no ens cansarem de llançar.

I ja que parlem dels dobles... Com dèiem temps enrera, dos cinemes de Gràcia, el Principal i el Bosc, només projecten versions originals, per tal com, consultat el seu públic a començaments de temporada, aquest es va pronunciar unànimement contra el doblatge. Ja que els altres locals de barriada no han imitat aquest noble gest, per què els espectadors, en adquirir les localitats a la taquilla, no lliuren un paper protestant contra els dobles? Es una idea que oferim als nostres lectors.

I, finalment, una altra mostra de l'analfabetisme dels redactors de rètols superposats que denunciàvem l'altre dia. En el film del veterà Biscot, *600,000 francs al mes*, de *prendre congé*, que vol dir acomiadar-se, en deien *tomar contacto*!

SEBASTIÀ GASCH

PUBLI-CINEMA
Passeig de Gràcia, 57. — Telèfon 79681
Sessió contínua de 3 tarda a 1 matinada
SEIENT, UNA PESSETA
CURIOSITATS MUNDIALS
Interessants reportatges U. F. A. (exclusiu)
DE MARSELLA A ALGER
Un viatge en avió
ENCARA QUE SEMBLI MENTIDA
Rareses del món
NOTICIARIS D'ACTUALITAT MUNDIAL
Segons visió PARAMOUNT i ECLAIR JOURNAL (exclusiu)
FETICHE REI DEL CIRC
2.on episodi de les aventures d'un sos de drap

COLISEUM
PROXIMAMENT

Es un film PARAMOUNT dolç, delicat, sublim... que us agradarà, que recomanareu

GRAN EXIT

La música i els homes d'una època

Exit creixent
METROPOL

Un film ple d'optimisme
Una exclusiva Febrer i Blay

FANTASIO
Un èxit legítim del gran film Nacional

LA HERMANA SAN SULPICIO
amb
Imperio Argentina i Miguel Ligero
Direcció:
Florián Rey

ACTUALIDADES
RAMBLA de CATALUNYA 37 - Tel. 11701
Contínua de 3 tarda a 1 matinada
SEIENT ÚNIC: 1 PESETA
NOTICIARI FOX MUNDIAL
NOTICIARI BAVÀRIA FILMS
EL MUNDO EN QUE VIVIMOS
LA RAZA DESAPARECIDA
ITALIA
EN POS DE LOS CAMPEONES
EL PEÑÓN DE GIBRALTAR
Diumenge, Sessions infantils a les 11 i a les 3 i mitja
A les 6 especial numerada

WARNER BROS. FIRST NATIONAL
PRESENTA A RUBY KEELER
LA REINA DE LAS ESTRELLAS

EN
MUSICA Y MUJERES
TIVOLI
DIRECTOR: RAY ENRIGHT

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL TEATRE

LES ESTRENES

Carme Montoriol : *L'Huracà* (Poliorama)

Si difícil, aspre i perillós és el tema de *L'Huracà,* de Carme Montoriol, que divendres passat ens era ofert al Poliorama per la companyia de Mercè Nicolau, el seu autor ha sabut vèncer-ne les dificultats, arranjar-ne les asperitats i salvar-ne els perills. Això no ha estat, certament, eliminant-ne cap cruesa ni deixatant-ne la passió en un bany-maria d'innocuïtat i d'innocència, per altra banda inimaginable en aquest cas, però sí amb un tacte i una mesura dignes de tot encomi, igualment lluny de la truculència que de la banalitat, encertant la mida exacta en què calia dosificar els elements del seu conflicte per a la seva justa eficiència i, deixant-los obrar per ells mateixos, per la seva pròpia força, per la seva indeclinable fatalitat, no intervenint-hi per a res més que una vigilància atenta per a evitar, amb una sensibilitat ben poc corrent, tot allò que pogués caure dins els vastos dominis—molt més vastos del que sembla—del lloc comú.

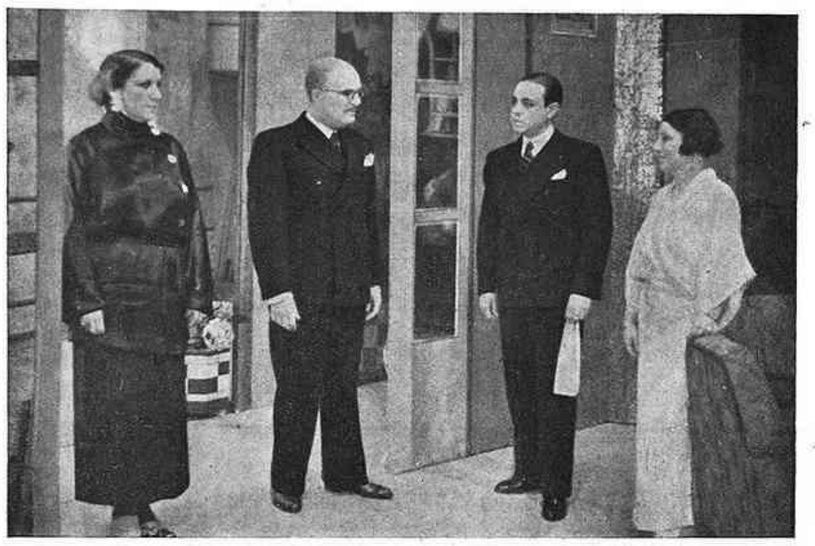

«L'Huracà» al Poliorama

Tema basardós, carregat de mals averanys, tenebrós i inconfortable, aquest de *L'Huracà*; un fill que sent per la seva mare una altra mena d'amor que el filial. El sol enunciat d'aquesta frase, el net i pelat acoblament d'aquests dos termes de fill i enamorat és ja monstruós i repugnant. Monstruós i repugnant, però suggestiu i temptador per a un temperament de dramaturg com el de Carme Montoriol; aquesta suggestió, però, com diem en començar, era voltada de mil trenca-colls; en pendre l'assumpte per a portar-lo a les taules calia anar amb peus de plom; una relliscada, en qualsevol sentit que fos, podia ésser fatal. Una falla de tacte, una insistència, un excessiu repenjament en la presentació del conflicte, en aquells accidents que el determinen, convertiria el drama punyent en una farsa grotesca o fastigosa.

I gairebé podríem acabar la nostra crítica dient que Carme Montoriol ha reeixit plenament en el seu propòsit. Ens ha sabut presentar aquest cas anormal i terrible amb una correcció i una pulcritud extremes. Alguna altra vegada ho hem dit, i no serà aquesta, segurament, la darrera: no creiem que a l'artista li estigui res vedat mentre ho toqui amb les mans netes. I Carme Montoriol les hi té. No és pas el tema que ens preocupa, sinó la seva visió i la seva realització pel talent de l'artista; per això és que no hem de fer escarafalls de verge púdica a propòsit d'aquest *Huracà* com els que ha fet cert criticastre canut que amb els seus esgarips no ens ha demostrat altra cosa sinó que durant la representació el seu esperit vagava per lla on fos, però no per la sala del Poliorama, de tanta incomprensió ha fet gala, no ja del tema en ell mateix, sinó fins de la senzilla peripècia que al davant seu es descabdellava.

Aquest «Edip amb els ulls oberts», segons frase d'un estimat amic, que és el pobre protagonista del drama de Carme Montoriol, és, en veritat, un anormal, un cas patològic; per això va com va i per això acaba com acaba i per això, també, per a nosaltres està completament mancat d'aquell punt d'humanitat, d'aquella condició de simpatia que estableix com un corrent de compenetració, de com-passió—que diria Unamuno—entre l'espectador i el personatge dramàtic i que tenim com a l'essencial característica de la bona qualitat d'aquest. Tocat per unes altres mans, hauria estat, senzillament, insuportable. Si és una qüestió de sensibilitat específicament femenina ò bé la contenció i la mesura pròpia d'un bon talent de dramaturg, no ho sabríem pas dir, però la delicadesa amb què és eliminada tota turpitud, amb què l'autor, bo i deixant que el drama es descabdellés sol, ha evitat que s'hi infiltrés un tret de barroeria, ha fet que s'anés acumulant la gropada i ha deixat que la ventada es desfermés amb tota la seva empenta quan ja no podia aguantar-se més, quan la passió de Rafel ha pres als ulls de la seva mare la seva veritable forma, horroritzant-la i fent-li pendre una determinació que, cara al seu cor, havia estat diferida sempre per l'amor maternal, quan tot el que hi havia de subjacent en l'ànima del protagonista ha pujat a la superfície i ens ha estat mostrat amb tota la seva horror; quan, en poques paraules, l'acció no podia anar més enllà sense violència a la seva lògica i a la nostra consciència.

Ara que, per a la nostra consciència, no hi hauria pas estat de més una mica de lluita en l'esperit de Rafel entre la seva passió i la seva raó. Aquesta indiferència davant la pròpia monstruositat, la tranquil·litat amb què, segons veiem per tots els seus actes i per tot el que diu, considera la seva aberració, li lleva grandesa dramàtica i ens el fa—mancat d'aquella simpatia que assenyalem més amunt—totalment repulsiu. Si la fatalitat havia de vèncer, bé hauria pogut ésser amb la protesta de la seva víctima, per anormal i degenerada que aquesta fos; d'altra manera, el drama, pel que fa a aquest personatge—desproveït de consciència—desapareix en absolut.

Hem elogiat prou la finor espiritual de l'autor de *L'Huracà* en el transcurs d'aquestes notes; ara hem d'afegir-hi un aplaudiment incondicional al seu temperament de dramaturg, que no deixa llanguir l'acció ni un moment, a la correcció del seu llenguatge, a la frescor del seu frasejar, a la traça amb què està portat el seu diàleg, a la profunditat emotiva de la seva expressió; de tot plegat n'és una mostra excel·lentíssima tot l'acte segon, de cap a peus, construït, endemés, amb una sobrietat i un aplom admirables.

Quant a la interpretació, hem de dir que tots els que hi intervenen ho fan amb una devoció i una comprensió lloabilíssimes. De vegades, però, un xic massa d'èmfasi els fa vorejar el melodrama. En alguna escena del segon acte la senyora Nicolau, més que horroritzada davant del que se li dóna a conèixer, sembla espantada d'una culpa que li hagi estat descoberta; el senyor Estivill, excedit pel seu paper, cap a l'acabament del tercer acte, gesticula i crida massa. Laura Bové, tendra i apassionada, està molt bé en tot el segon acte; el senyor Martori en el seu personatge, més aviat desairat que brillant, per bé que un xic encartonat, fa una bona realització, correcta i intel·ligent.

La presentació, excel·lent. Pous i Pagès ha sabut treure un gran partit de l'escenari, obra en què l'ha ajudat l'escenògraf Batlle; ambdós han portat a magnífica contribució els recursos més aviat magres que grassos de què disposaven.

JOAN CORTES

Fredric MARCH y EVELYN VENABLE

LA MUERTE DE VACACIONES

COLISEUM

Queicom nou al cinema.
Un tema inèdit.
Unes emocions inèdites.
ES UN FILM PARAMOUNT

A HOLLYWOOD

El postor en escena. — Ep! Qui dimoni us ha manat que plogués?

(*The New Yorker*)

Un consell a l'empresari del Principal Palace

Correspon a MIRADOR l'honor d'ésser el periòdic barceloní on més durament han estat combatudes aqueixes mal anomenades revistes importades de Madrid que dominen encara avui, a la nostra ciutat, en dos escenaris. L'amic Just Cabot va escriure ací una vegada, a propòsit d'aquest especialíssim gènere teatral, unes línies definitives, que jo subscriuria sempre.

Faig per endavant aquesta advertència, en disposar-me a parlar de l'actual espectacle del Principal Palace, perquè no voldria que en cap moment poguessin ésser preses les meves paraules com un elogi d'un gènere que considero com la quintaessència del mal gust barrejat amb la presumpció, que és el més difícil de digerir, i de la procacitat acompanyada de la poca-solta, que és, també, la que més costa d'empassar.

No; no faré l'elogi de *Las de los ojos en blanco.* Vista en conjunt, és aquesta revista, poc més o menys, igual a les de la seva procedència. El llibre, teixit amb escenes conegudes de vells vodevils francesos i «esmaltat» amb acudits del Café de Castilla, serà, si voleu, més distret; la música serà, potser, més agradable a les orelles de les minyones de servei; la presentació serà, ben calculat, més costosa, i, fins i tot, les dones seran més boniques i els homes més actors. D'acord. Però, a desgrat del que en detall pugui haver-hi d'acceptable, la impressió que l'espectador s'emporta en sortir del teatre és llastimosa, ben al revés de la que li feien anys enrera, al mateix Principal Palace, les revistes de Ferran Bayés.

Hi ha de totes maneres, en *Las de los ojos en blanco,* un desig, mal expressat, de canviar les coses. S'hi endevinen, de tant en tant, les ganes de tornar pel camí del bon gust. S'hi entreveu, en algunes escenes, l'intent que la fantasia recobri el seu lloc, que la fastuositat no resulti un enfarfec, que els colors harmonitzin, que l'alegria no sigui una ficció. S'hi descobreix, i em refereixo sobretot a l'escenografia, la voluntat de separar-se dels efectismes llampants, que fereixen els ulls, i de la «riquesa ornamental» de mona de Pasqua, que els unta. S'hi troba també, i ara faig allusió concreta a la música i al moviment escènic, la preocupació de donar a l'espectacle un ritme.

Tot això està lluny sempre d'ésser una cosa reeixida, i mai no arriba a sorpendre per la decisió que convindria. Però cal tenir-ho present. Cal assenyalar-ho. I cal remarcar-ho, favorablement, a l'empresari, per tal que, en adonar-se que el públic ha comprès el seu esforç, segueixi endavant amb més valentia i retornin al Principal Palace els dies magnífics d'abans.

Rosita Lacasa

No és qüestió de diners; és qüestió de paladar. No es tracta de trencar-se el cap, sinó simplement de tenir bon sentit. No s'han de remoure el cel i la terra; amb aprofitar molts dels elements actuals, n'hi ha prou. Escenògrafs com Josep Castells i Joan López estaran contents — em consta — el dia que rebin ordre de suprimir l'*escarcha* i els deixin pintar al seu arbitri. Sacha Goudine, ple de facultats, només espera muntar un quadro que recordi el Sacha Goudine que tothom havia aplaudit. Una actriu com Rosita Lacasa, de línia finíssima i d'un dir impecable, podria lluir-se en un *sketch* on la intenció del diàleg substituís la barroeria. Una dona del temperament i simpatia de Margarita Carbajal, tindria ocasió de triomfar sense recórrer a la pràctica d'un nudisme innecessari i fora de lloc...

M'han dit que l'empresari del Principal Palace ha adquirit un automòbil per a anar i venir més fàcilment de Madrid. Doncs, bé: jo vull atrevir-me a donar-li un consell: que cremi l'automòbil.

Tots hi sortirem guanyant. Ell i el públic.

JOAN TOMAS

—Ja t'ho deia que un dia et passaria això, prenent banys tan llargs en aquest temps!

(*The Humorist,* Londres)

SENYALS DEL TEMPS

El teatre i el cinema

El meu excel·lent amic Joan Cortès va tenir la gentilesa d'embolcallar amb una pila d'afalagadors judicis sobre els meus insignificants articles els seus punts de vista, aclaridors i corroboradors dels meus, sobre els joves autors catalans i l'instint del teatre. Caldrà insistir gaire per assegurar que subscric íntegrament les seves asseveracions, sense que per això em calgui sucumbir a l'amable coacció dels seus elogis, que Déu li pagui? Tant ell com jo, desitjosos d'un ressorgiment triomfal del nostre teatre, tenim el dubte vehement — que en Joan Cortès ja s'ha convertit en convenciment — de l'absolut desempar en què es troba l'instint teatral de l'esplet considerable de joves comediògrafs i dramaturgs que han nascut a l'escalf de les cinc mil pessetes del Premi Iglésies i que es creuen destinats a engegar les trompetes de la fama teatral i a renovar els llorers de Pitarra, Guimerà, Rossinyol i Iglésies.

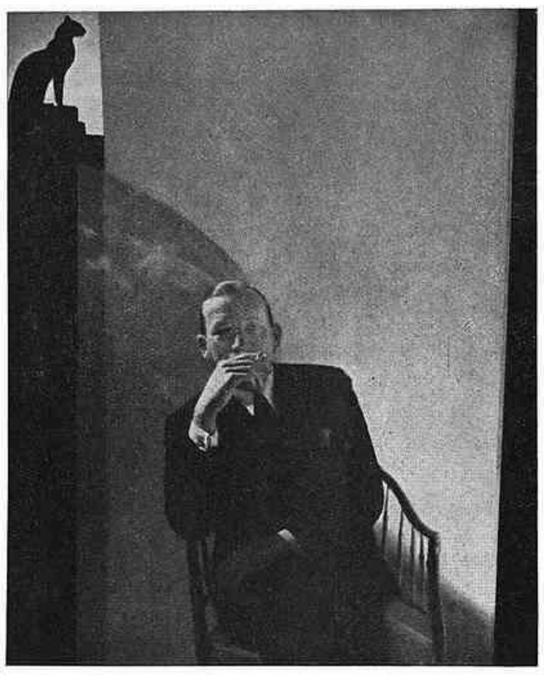

Noel Coward

Tenen gran instint teatral — una gran vocació, millor dit —, però ni vestigis de tècnica, d'estudi, de domini de les idees, de l'idioma, de la psicologia, de tot allò que, arreu del món, fa la glòria dels autors teatrals, ja siguin comediògrafs amables, com Jacques Deval i Marcel Pagnol, o dramaturgs amargs, com Passeur i sovint Bernstein, o creadors d'idees, com Bernard Shaw, Pirandello i O'Neill, o simplement homes intel·ligents, aptes per a tocar totes les cordes, i a reeixir en totes, com Ferencz Molnar, o Somerset Maugham o el Noel Coward de *Cavalcade* i *Design for living.* Això vol dir que, donat l'estat actual de la nostra cultura col·lectiva, i l'esperit que anima els nostres aspirants a autors teatrals, el panorama escènic es presenta molt indecís i exposat a totes les sorpreses, a aquelles sorpreses desconcertants a les quals al·ludia en l'article que va motivar l'afectuosa rèplica de Joan Cortès.

I precisament, jo crec que, al contrari, seria molt desitjable una normalitat de la nostra vida escènica, una regularitat mínima a la qual evidentment aspirava la Generalitat en decidir de subvencionar el teatre català, i que em temo que no haurà pas reeixit a assolir. Sense aquesta normalitat, sense aquesta vida regular i seguida, el teatre està predestinat a perdre sempre en la seva lluita amb el cinema. Justament un article recent de Louis Jouvet, l'inoblidable protagonista del film *Topaze* i director teatral de mèrit, ha vingut a assegurar la victòria del teatre sobre el cinema. Si aquesta victòria que ell anuncia — victòria relativa, tanmateix, que es circumscriu a un públic reduït i selecte, i que no pretén pas negar la importància enorme que ha assolit l'espectacle cinematogràfic — pot admetre's pel que fa a França, a Anglaterra, als Estats Units, països en els quals una gran part de l'edició de films es nodreix de substància teatral, i on el teatre és el laboratori d'assaig en el qual hom pot estudiar les reaccions del públic davant de les obres noves i decidir si cal dur-les a la pantalla, aquesta victòria del teatre com a espectacle de seleccions, d'emoció, d'elevació estètica, és molt difícil d'ésser admesa pel que es refereix a casa nostra.

La gent que omple els cinemes i que desserta dels teatres és tot el públic, i no són pas precisament les seleccions les que fan possibles els èxits teatrals, quan es produeixen entre nosaltres, sinó les mateixes masses populars d'espectadors que omplen els cinemes d'estrena o de barriada.

Louis Jouvet assegura que el teatre i el cinema són dues arts essencialment diferents. «El cinema té uns mitjans d'expressió il·limitats. I considero que és un mitjà excel·lent de vulgarització. En el teatre, els mitjans d'expressió són més reduïts, però hom hi va a veure homes, i que viuen... El més bell film mai no podrà substituir això.» D'acord. Però si el teatre no sap apoderar-se de les mateixes armes irresistibles del cinema, totes les seves gràcies que li pervenen d'aquesta vida real dels personatges no li seran de cap utilitat. Mentre el cinema s'acara amb tots els problemes de la nostra vida quotidiana, ens evoca totes les fantasies i re-crea per nosaltres els temps passats; mentre ens ofereix dones belles i sensibles, i galants irresistibles, i actors admirables, i interiors sumptuosos, i una facilitat meravellosa de transportar-nos enllà del temps i de l'espai, el teatre roman confinat en les sales inconfortables, inferiors a tots els cinemes i de preus molt més elevats, ens fatiga amb els seus insuportables entreactes, i ens serveix, en els eterns decorats de *sala rica* o *sala pobre,* amb actors mal vestits i analfabets i acrius de bellesa estantissa, uns conflictes retòrics i antiquats, que no interessen a ningú, o unes farses absurdes, sense gràcia ni imprevist, servides amb una lentitud espantosa. La fantasia, el meravellós, els conflictes vivents i actuals són absents del teatre que es fa a casa nostra.

Com pot interessar-s'hi, doncs, el públic que omple els cinemes? I com podria atreure unes seleccions, en la hipòtesi dubtosa que existeixin — però jo sé que bé existeixen per fer triomfar els films intel·ligents —, amb la seva lamentable impotència, tant d'acarar-se amb el nostre món actual, deu inexhaurible de problemes, com d'evadir-se'n en una embranzida poètica que ens faci oblidar els nostres mals de cap quotidians. El nostre teatre—el català com l'espanyol—no es mou dels llims. I com podria així competir amb el cinema? Jo no demanaria, per empendre amb probabilitats d'èxit la competència de l'espectacle teatral contra el cinematogràfic, que sorgís un autor genial. (I això no vol dir que no cregui en els autors genials o que hi renunciï per al nostre teatre.) Em bastaria amb una figura com Noel Coward, l'autor de *Cavalcada,* actor i escriptor, gran coneixedor de la tècnica del teatre, amb prou intel·ligència per plaure un públic intel·ligent, i amb un èxit escènic prou considerable perquè les seves obres teatrals siguin dutes de seguida al cinema i siguin, encara, un altre èxit, exponent d'una autèntica i envejable victòria del teatre sobre el cinema.

RAFAEL TASIS I MARCA

Pròximament:
La gran recitadora argentina
BERTA SINGERMAN
"hada más que una mujer"
FOX

AVIAT

Visió cinematogràfica del mestre SERRANO

—La meva dona és un àngel.
—Doncs la meva encara viu.

(*Tout à Vous,* París)

J. Casanova
CAMISERIA I GÈNERES DE PUNT
Darreres novetats en gèneres de punt de totes classes
Especialitats en camises a mida i trajos interiors de llana
Mitges Subur, exclusives
ANTIGA CASA COLLDEFORNS SALMERON, 99 TELÈFON 74574

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

La primera traducció en castellà de la llengua renaixent

L'obra de Rubió i Ors que havia de tenir una influència decisiva en la nostra literatura renaixent, no sols obrà damunt els catalans de la Catalunya estricta, sinó que la seva radiació s'estengué a Mallorca i a València, regions on la llengua parlada era el vincle indestructible de la raça i és l'esperança de la reintegració.

A Mallorca, Tomàs Aguiló, sota aquesta influència (1) (el seu pare ja havia escrit *Rondaya de Rondayas*), assaja, en el que ell

BALADAS

ESCRITAS EN MALLORQUIN

POR

D. Tomas Aguiló

Y VERTIDAS AL CASTELLANO

POR

JOSÉ FRANCISCO VICH.

MADRID.—1858.

IMPRENTA MILITAR DE DON PEDRO MONTERO,
plazuela del Cármen; núm. 1.

anomena «*nuestro lindo dialecto*», la versificació i publica *Poesies Fantàstiques*, on hi ha tota la frescor del llenguatge senzill i el sabor de la poesia popular, característica de l'escola mallorquina. Aquestes poesies, primera manifestació del desentrebaltiment nacional a Mallorca, van tenir tan bona acollida, que Josep Francesc Vich les traduí al castellà sota el nom de *Susurros de las Auras Mallorquinas*, Vich, després de llegir algunes d'aquestes poesies en llengua castellana a la revista madrilenya *Revista de Ambos Continentes*, es sent atret per la seva originalitat. Entremig de la grandiloqüencia poètica del moment, la senzilla versificació del poeta mallorquí havia de captivar per força. La influència de la poesia popular és tan viva en moltes de les quartetes de les poesies del seu llibre, hi ha tant aquella mateixa gràcia que Quadrado assenyalava a la poesia popular mallorquina, que molts dels seus versos podrien passar, ben bé, per fragments d'aquelles cançons de poble, fàcils i senzilles, amarades d'ingènua bellesa i d'aquella emoció única que es desprèn del tarannà d'un poble. Heus-en ací una mostra:

Dalt una torre esfondrada
va sentir gemecs seguits
com és d'una mare jove
que ha perdut son primer fill.

Josep Francesc Vich, en traduir les dotze composicions que Aguiló aplegà en el volum *Poesies Fantàstiques* (més tard, en reeditar-se les obres en prosa i en vers de Tomàs Aguiló — 1883 — se'n traduïren d'altres), assenyala en un petit pròleg, *Dos palabras al lector*, els motius que l'han induït a fer-les conèixer en llengua castellana. La naturalitat de la poesia mallorquina, contrast evident no sols amb la castellana, sinó també amb la dels nostres poetes arcaïtzants dels Jocs Florals, pròxims a manifestar-se, inspirada en les deus populars, és estimada per J. Francesc Vich, el qual, amb aquestes paraules, vol remarcar la virtut autòctona d'aquella manifestació poètica mallorquina: «*...más alemanas que nacionales no engañan al lector, regalándole el oido con la artificiosa música del lenguaje, mas le impresionan en cambio agradablemente sorprendiendo su imaginación con el osado vuelo del pensamiento*».

El qualificatiu de dialecte que usen molts dels autors, àdhuc catalans (el mateix Aguiló en escriure a Rubió i Ors en 1841, li deia: ...«*tú que eres el campeón de tu dialecto patrio*»...), és emprat també per Vich, el qual, malgrat dir que l'idioma en què estan escrites les balades és bonic i hem de plorar que el vaivé del temps l'hagi llençat de l'alt setial que ocupava entre les llengües nacionals, després, intimidat, potser sincer, el qualifica de dialecte provincial mort per a la literatura. La data d'aquest volum fa comprensible el judici del traductor. En aquell moment la Renaixença tot just apunta; cal encara restaurar els Jocs Florals: empendre la feina bona. Aquesta traducció castellana de les *Balades* d'Aguiló és del 1858, data en la qual Bofarull aplega en *Los Trobadors nous*, primera antologia moderna, les escasses produccions poètiques dels escriptors de llengua catalana. Encara cal vèncer l'indiferentisme dels catalans mateixos per l'obra de redempció i passar la polèmica Rubió-Balaguer sobre l'origen del moviment. Això fa comprensible algunes paraules del pròleg, majorment quan a l'edició catalana del llibre de l'Aguiló, el mateix autor diu en la dedicatòria: «*La notòria afició que tengué an es nostro dialecte*». Aguiló no empra pas aquest mot amb referència al dialecte mallorquí; altres precedents, Quadrado, Pujol, i la mateixa carta a Rubió, anteriorment citada, evidencien que per alguns iniciadors, sobretot en llurs començaments literaris, la llengua vernacla no té altra vida de la que Josep Francesc Vich assenyala en el pròleg de la traducció castellana de les *Poesies Fantàstiques* de Tomàs Aguiló.

L'autor de *Vigilias del Hogar*, en traduir les produccions de l'escriptor mallorquí, més que no pas cercar l'equivalència justa de les paraules — en alguns versos no hauria estat difícil —, s'esforça a transcriure'n els pensaments. Per aquest motiu la traducció pateix d'excessivament lliure, sobretot en alguns versos. Vich, en això, no estigué pas encertat. Les poesies d'Aguiló, si en aquell moment són bones, és perquè assenyalen la influència de la poesia popular que les diferencia força de les de tendència erudita, caire remarcable de les nostres primeres produccions floralesques, i d'aquelles altres de to vulgar, reminiscència vallfogonista.

Aquella falla de Josep Francesc Vich fa que la gràcia del llenguatge, ja prou aminorada en qualsevol traducció, sigui poc apreciable en la castellana de *Poesies Fantàstiques*. El traductor vol despertar les mateixes impressions que ell sentí en llegir l'obra de l'Aguiló, però perquè això s'esdevingui, no n'hi ha prou, com creia Vich, transcrivint els pensaments; cal, per damunt de tot, salvar, en el possible, majorment tractant-se d'una nova modalitat poètica, l'harmonia d'aquells versos tan senzills amb llur blanesa de llenguatge. Llegiu un exemple d'aquest estil massa liure:

Recolzada a sa finestra
que dóna enfront d'es camí,
tota sola guaita i plora
sa comtessa de Vallric.

El traductor castellà escriu:

Fija la vista en el campo
desde un alto mirador,
llorando está la condesa
lacerado el corazón.

Aquestes falles no tenen però, avui, cap importància. La vàlua d'aquesta traducció és, únicament, la d'ésser la primera atenció espanyola a l'obra de la nostra reconstrucció lingüística. Doblement d'estimar perquè tot just, en aquells moments, els iniciadors de la Renaixença empren la nostra llengua i res no hi ha assegurat. Vich no podia pressentir, ni de lluny, quan començà a treballar en aquesta traducció, l'esclat ubèrrim que en poc temps adquiriria el moviment tot just iniciat.

J. M. MIQUEL I VERGES

(1) Pròleg al volum quart de l'edició poliglota de *Lo Gaiter del Llobregat*.

Charles Lamb

Per bé que no faci gaire d'haver-se'n escaigut el centenari, Lamb ha esdevingut un clàssic, i la seva obra ha guanyat, a poc a poc, però d'una manera segura, el favor del públic intelligent.

Charles Lamb, per William Hazlitt

Començà com a poeta, i restà poeta tota la seva vida, però és sobretot en la prosa de crític i assagista, i no de novellista i de dramaturg, que assolí un lloc que no li és discutit.

No gens menys, de Lamb com d'altres autors que ell apreciava, pot dir-se que no passen el Canal. De totes maneres, els catalans podem dir que hem fet passar Lamb. Almenys, el nostre gran Josep Carner en té traduïts i publicats alguns assaigs.

Un dels aspectes més interessants de Lamb és la seva correspondència amb Coleridge, Wordsworth i Hazlitt, als quals escriu d'igual a igual i, quan es tracta de llurs obres, opina sobre elles amb tota llibertat. «Les opinions són una forma de la propietat», diu. De vegades acusava Coleridge de galimatias, i el poeta seguia sotmetent-li els seus poemes, convençut de la vàlua del judici de Lamb.

Reproduïm un fragment d'una carta de Lamb al Dr. Ashbury, amb el qual havia sopat:

«Direu, segurament, que no convé que un senyor vell es vegi obligat a fer-se dur a casa, de nit, fent tentines. No us contradiré. Però estimo que tot això són fets superficials. Concedeixo més importància a les realitzacions interiors. El que és important, després d'un sopar, és tornar a casa, tant li fa que sigui horitzontalment com verticalment com els imbècils i els simis creuen necessari per a llur dignitat.»

UN LLIBRE DE VAN LOON

«El món en què vivim»

Qui hagi llegit les anteriors produccions de Van Loon trobarà en *El món en què vivim* les millors qualitats de les seves obres anteriors. Aquesta vegada l'autor de tants llibres d'història ens parlarà del món i de tot allò que s'hi pot veure, des dels astres, les estrelles, les muntanyes i els cataclimes, fins a les nacions, amb llur riquesa o llur misèria, llur bellesa o llur lletjor.

Com és el seu costum, Van Loon, en *El món en què vivim*, aplica a la geografia els mateixos mètodes que aplica a la història. Al costat d'una vasta documentació, una

Hendrik Van Loon

fina ironia, un estol d'imatges brillants que molt sovint aturen la marxa de la narració, Van Loon s'ha proposat, tot simplement, que l'estudi de la geografia, fins ara d'una aridesa remarcable, esdevingués lleuger, animat, interessant. Es tracta de plantejar al lector els problemes més intrincats a base d'escenografia i d'imatges. La fantasia de Van Loon troba un camp ampli per exercitar-se. Entre els milions de quilòmetres d'un astre a l'altre, els minuts que triga a arribar a la terra la llum del sol, entre aquestes realitats que semblen fantasies, Van Loon es mou amb un estil lleugeríssim, com si la matèria no fos altra cosa que una excusa per escriure una narració plena d'interès i de misteri. Observem, però, que Van Loon podria haver trobat un mètode d'un valor pedagògic remarcable. Ho ha dit Salaverría, parlant d'*El món en què vivim*; si hagués tingut aquest llibre en la infància, hauria estat feliç. Presentar a l'adolescent un llibre de geografia amb totes les temptacions d'una aventura pel món, ens sembla una iniciació adient. Res no esclavitza més l'infant que el misteri ni res no el deixa tan indiferent com la monotonia i l'aridesa de les xifres. Viatjar pels espais i pels continents tot aprenent la ciència de l'univers i els costums dels pobles és una magnífica introducció a l'art de viure.

Escrivint el seu llibre, Van Loon deu haver pensat alguna vegada en Edgar Poe. Però no ha oblidat de donar-nos les observacions del seu carnet de ruta. Allò que més ens interessava en aquest llibre era obtenir una imatge viva dels pobles, d'allò essencial en la seva vida. Van Loon ha reeixit — barrejant història i llegenda, realitat i fantasia — a donar-nos veritables autobiografies dels països. A través del llibre us assabenteu del perquè de la major part de divergències dels països del món, del perquè dels imperialismes, del perquè de certs insularismes — com el d'Anglaterra i França.

Les circumstàncies històriques i polítiques poden modificar l'estructura de les nacions. Però al llarg dels segles trobareu sempre la influència preponderant del fet geogràfic. Sense un coneixement exacte de la naturalesa d'aquests fets, escaparan a qualsevulla observador les realitats polítiques — complicadíssimes — del nostre temps. Es indubtable que el sentit autàrquic de França prové del fet que cap altre país del món no conté una varietat semblant de productes necessaris. La mobilitat del nacional alemany té una base geogràfica important i per això s'explica aquesta pugna entre germànics i eslaus.

Però allò que més bé explica el fet geogràfic és l'imperialisme. L'imperialisme és un dels fenòmens més complicats, més complexos, més dinàmics de la nostra època. Sense lligar necessitats i aspiracions dels pobles, l'imperialisme apareixeria com un joc estrany, incomprensible. En canvi, si examineu, per exemple, les determinacions geogràfiques i etnogràfiques del Japó i Xina, veureu tot seguit el perquè de certes cobejances, de certs desigs de domini i d'expansió.

L'home està predisposat — sempre — a buscar una raó a la vida i a les determinacions de la història. L'estudi de la geografia li pot fornir la raó de molts fenòmens i esdeveniments. Aquest llibre de Van Loon, *El món en què vivim*, és un real esforç per tapar aquest buit. Es clar que l'autor, a voltes, es deixa portar per una excessiva fantasia, i així ho veiem quan parla d'Espanya. Però el llibre conté prou coses notables perquè sigui d'una lectura fàcil i agradable. L'autor és un bon cicerone. Quan hàgiu estat a Grècia amb ell, sabreu moltes coses de l'època antiga i moderna. Però el que us farà més gràcia és saber que a Grècia encara hi ha — de temps llunyans — una colònia de negres, autèntics i ben conservats.

FERMÍ VERGES

VARIETATS

J. D. Sytin

Aquest home, que ha mort a vuitantacinc anys en allò que ell s'obstinava a anomenar Rússia, havia estat, en temps del tsarisme, el més gran editor rus. La seva casa editorial havia llançat milions d'exemplars de fullets i de llibres populars, de tal manera que, considerant que havia contribuït a l'educació de les masses populars, era denominat «el ministre oficiós d'Instrucció pública».

De casa seva havia sortit la *Russkoie Slovo*, revista literària on havia collaborat tota la *intelligentsia* russa del temps.

Sytin tenia el sentit dels negocis, però res de literat. Poc temps abans de la revolució, aparegué un fullet commemorant el cinquantenari de la seva activitat, per al qual Sytin escriví unes quartilles autobiogràfiques. Doncs bé, aquest home que tant havia fet per a la instrucció dels altres, no era gaire instruït: aquelles quartilles estaven plenes de faltes d'ortografia.

França i la novel·la

«En el fons, França no és un país de novellistes. Malgrat les grans excepcions, l'esperit francès, fet de lògica rigorosa, s'escapa d'aquella illogicitat de la vida i que és l'ànima de la gran novella.»

(Dit per Mauriac en un interviu recent.)

El veritable poeta Ausias March

No volia insistir en el tema de la personalitat del nostre gran poeta, mentre no siguin de domini públic els documents que al meu criteri modifiquen l'opinió clàssica i general que l'identifica amb el feudal de Beniarjó, però l'article de l'erudit crític Martí de Riquer publicat aquí el 10 del corrent m'obliga — almenys per deure de cortesia — a aclarir alguns conceptes per a posar certs fets d'acord amb la realitat. El silenci, per altra banda, podria semblar assentiment, i això cal evitar-ho.

Descartat el perill que l'afer Ausias March pugui esdevenir una qüestió d'amor propi local, sincerament he de declarar que tota crítica encarrilada a fixar la veritable personalitat del poeta em sembla útil, i en aquest aspecte cal agrair el treball del senyor Martí de Riquer. La polèmica és necessària quan a tot interès s'anteposa el de la veritat, i no dubto que aquesta és la que, com jo mateix, cerca l'autor de l'article *Auziàs March, el cínic*.

Tres objeccions fonamentals fa el senyor Martí de Riquer a la nova tesi: 1) El desacord o confusió de la genealogia que jo dono amb la clàssica formada por l'eminent crític de les obres d'Ausias March, l'ilustre professor M. Amédée Pagès. 2) La identitat del nom Ausias amb el d'Auzias. 3) La manca de consistència de l'argument «cinisme» per a rebutjar la clàssica personalitat del poeta. Com que les tres objeccions són bàsiques per a escatir la veritat, cal veure qui té raó. En cada una i en aquest sentit les examinarem separadament.

1. — La genealogia donada per M. Pagès era certa quan va publicar-la, en 1912. Per a formar-la, el gran crític es va valer de tots els documents i llibres que amb referència a la família March existien en el seu temps, i el seu examen donava el resultat que va transcriure. El mateix any, publicava el nostre historiador F. de Bofarull la genealogia dels March d'Aramprunyà, i ja no donava el mateix resultat. S'havien descobert nous documents i la genealogia de Pagès s'alterava. Un i altre desconegueren el testament de Lluís March, i en descobrir jo aquest les dues sofrien una transformació radical. En aquest testament, Lluís March, senyor d'Aramprunyà, fa hereu el seu fill Jaume i substituts als altres dos fills Francisco i Alzeas, i estén encara la substitució al seu cosí Alzeas, senyor de Beniarjó. Cal advertir que a la mort d'Alzeas senyor de Beniarjó, esdevingué hereu seu el Jaume fill de Lluís, i això és en definitiva l'origen de la confusió de la genealogia formada per M. Pagès. Avui aquest punt concret genealògic ja no es discuteix. M. Pagès ha llegit la fotocòpia del testament de Lluís, que al seu prec vaig trametre-li, i certament no mantindria la genealogia formada en 1912. El senyor de Beniarjó, Auzias March, no tingué cap germà que es digués Jaume ni Francisco, ni d'un primer ni d'un segon matrimoni del seu pare Pere. L'únic que tingué aquests germans fou Ausias March fill de Lluís.

2. — Auzias, Alzeas, Auzie i Ausias són transcripcions diferents d'un sol nom. Jo no he dit altra cosa. Atribuir-me el desconeixement d'una veritat tan sabuda com aquesta i sobretot voler que jo empri com argument el que no he dit, dec evidentment rebutjar-ho. He dit i ho repeteixo que el poeta, en l'únic poema en què ens dóna el seu nom (CXIV), manifesta dir-se Ausias, equivalent a l'Osias, i que aquesta transcripció només l'he trobada en la documentació relativa al venerable Ausias March i Marquet.

No he discutit l'origen del nom Auzias o Ausias. Tot amb tot, em guardaré prou d'acceptar com article de fe que derivi d'Eleatzar, com clàssicament també es ve dient. En documents de l'època, Eleatzar ve transcrit en català per Aliatzer. No nego la possibilitat de la transformació del nom Aliatzer en Alzeas, del qual indiscutiblement deriven Auzias, Auzie i Ausias, però entenc que cal encara estudiar la relació grecocatalana per a saber si Alzeas és d'origen grec i no semita com ho és Aliatzer.

3. — El poeta Ausias March, en l'aludit poema en el qual ens dóna el seu nom, certament escrit poc abans de morir, manifesta que feia llarg temps que vestia l'hàbit d'un negre drap o cilici molt gros, i del mateix cant es dedueix que la seva vida s'acabava entre sofriments, essent el seu únic pensament reunir-se amb Déu. En els cants a la seva estimada Teresa, que no és altra que *Llir entre cards* o *Plena de Seny*, diu ben clar que *Quan al món en carn vivia, son esperit yo volgui amar simple* i *Yo am e tem ab honesta vergonya, l'esperit sol de la qui Deu perdone*. D'on ha tret el senyor de Riquer que jo no hauria de trobar honest aquest amor? El que jo no puc considerar honest és que qui exclama *Tal és amor quel seu ésser és noble, lo praticar odiós e terrible*, s'hagi casat dues vegades i mori entre concubines i voltat de fills naturals. I això no pel fet d'haverse casat dues vegades, ni pel de tenir amigues o concubines, sinó pel que tals actes pressuposen en qui diu que practicar l'amor és odiós i terrible. I aquest seria el feudal de Beniarjó en el cas d'identificar-lo amb l'excels poeta. I en aquest cas, ningú no pot treure-li el qualificatiu de gran cínic, perquè és l'únic que mereix la persona que *ensems* que rebujaria l'amor carnal, vestiria l'hàbit de frare, i el que de la seva estimada només en vol l'esperit, es rebolcaria en el llot de les concupiscències carnals.

Per a jutjar Ausias March, cal conèixer molt a fons els seus poemes, i sobretot sincronitzar les èpoques a què es refereixen. El poeta és prou sincer quan manifesta: *Maldic lo temps que fuy menys de consell, dones amant més que a mi mateix*, perquè hom es meravelli d'aquell *Que Folla Amor io torne praticar* que cita el senyor de Riquer i altres expressions que podríem referir concernents a actuacions de la seva vida un temps d'aventurer, que segons es desprèn també dels seus poemes seria la que elegiria en la seva joventut. Aventurer, o sigui militar no subjecte a disciplina i capaç si es vol de totes les disbauxes d'un François Villon o d'un Raoul de Cambrai, que no cal anar tan lluny per a trobar exemples de grans immoralitats en una època en què altes personalitats eclesiàstiques viuen entre la luxúria més desenfrenada. No es tracta d'oir missa i ensems ésser luxuriós, o de dejunar el divendres sant mentre s'incendia un convent de monges. Es tracta de resoldre la greu contradicció existent entre el gran filòsof i moralista, que predica contra tot aquell corrent de disbauxa, cantant les excellències de l'amor pur, i els actes simultanis del senyor de Beniarjó. Coetanis cal estimar el poema CXIV i el testament del senyor feudal Auzias March i Ripoll. Són pràcticament dues autobiografies simultànies. Jo, pel propi honor i glòria del gran poeta, les estimo incompatibles. No em plau l'Auzias March, cínic. I molt menys d'ençà que poc o molt coneixem el venerable Ausias March i Marquet.

R. CARRERES VALLS

Les darreres novetats en llibres francesos les trobareu primer que enlloc a la
LLIBRERIA
Louis Bergé
Rambla del Centre, 19
Telèfon 23118
Kiosque Français
Rambla dels Estudis, 7
(Davant l'Acadèmia de Ciències)

FITO
Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Acaba de publicar-se el volum 34 de la "Biblioteca Univers"
E. ALLAN POE
L'ESCARABAT D'OR
TRADUCCIÓ DE
CARLES CAPDEVILA
PREU: 1'50 PESSETES
Administració i venda:
Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les exposicions

E. Bosch-Roger

El pintor Bosch-Roger, com si després de l'alliberament de l'organització que el tutelava, hagués oït un crit imperiós que li recordava la necessitat d'un increment de responsabilitat, ha desfermat en la seva obra totes les excellències del seu art, que mai potser com en aquesta exposició de La Pinacoteca no havíem vist tan ampli i tan farcit d'encerts.

Responent a aquest visible esforç de l'artista, hem de convenir a judicar la seva labor des del punt de vista d'una rara conjuminació d'elements entre els quals es destaquen la presència del lirisme i la constructivitat, auxiliats per un colorit que desborda sàviament la realitat quan cal desbordar-la, i emmarcats dintre un sentit de bon barceloní que sap advertir brillantment amb aire de descoberta els sectors de la ciutat postergats o simplement abandonats pels que per pintar urbanisme creuen indispensable anar a sucar a la boira dels carrers de París.

En Bosch-Roger el lirisme fa el paper de la peça de precisió. No és pas el lirisme que s'assenta sobre la falsa base d'una cosa emotiva per a tothom, sinó que s'aferma en un argument que vol ésser estudiat per ulls especialitzats per tal d'expressar-lo amb una certa categoria pictòrica. Per a demostrar aquest fet, n'hi ha prou amb retreure les teles de Montjuïc. Montjuïc ha servit moltes vegades perquè algun pintor de casa nostra excellís sense voler a posar en clar el seu llevat d'indigència espiritual, i de mica en mica la fortor de gitano que fan aquelles encontrades s'ha incorporat al cos general de la producció que d'allí ha sortit. Bosch-Roger, no obstant, posant en joc aquell lirisme del qual parlem, i sense treure la personalitat del barri, interpreta la cosa molt depurada, passada pel paper de vidre de la seva sensibilitat i idealitzada pel seu sentit administratiu de la bona pintura.

El mateix li passa a les teles de la Rambla de les Flors. En virtut de l'aplicació d'un rígid principi de construcció i d'una profunda coneixença psicològica barcelonina, les Rambles de Bosch-Roger són visions d'un inèdit categòric, plenes del sabor que abasta el teclat complex de la seva nomenclatura.

Iguals termes poden aplicar-se als dos quadros de la Plaça de Palau i a la generalitat de les obres que transcriuen aspectes viscuts pel pintor en la seva recerca d'indrets que serveixin als seus inflexibles desigs narratius, eminentment antològics.

Quan hem dit que el pintor en certs moments salta per damunt de la realitat, hem oblidat de dir que retrèiem aquest fet amb una total admiració, ja que això ens el presenta com a l'artista amb les suficients forces per a saber suplir amb prou preparació crítica les falles temporals que li exposa el model. Vegi's una de les teles de Montjuïc, exposada ja en altra ocasió, en la qual la blancor insòlita d'un arbre concedeix a la tela una enorme consistència, filla només del seu poder rectificador.

A Bosch-Roger se l'ha d'observar des del prisma de la constància. Gràcies a ella apareix avui com una personalitat indiscutible, donant uns fruits esplèndids i fent esperar d'ell encara unes possibilitats illimitades, com ho demostra el grau incandescent de més de la meitat de les teles exposades a la sala del Passeig de Gràcia.

E. Armengol

Hem determinat, una mica d'acord amb el propi pintor, de considerar l'exposició que ha inaugurat a les Galeries Syra com la seva primera exposició.

En primer lloc, perquè és la primera vegada que Armengol ha arribat a una demostració d'aquesta mena amb una tal profusió i en segon perquè el que hi ha arribat és ell personalment, és a dir, sense cap puntal d'influència que l'emparés.

El jove pintor terrassenc ha entrat en una fase interessantíssima que va envoltada per l'agilitat i per la condensació d'aquelles disposicions primerenques que l'havien fet entrellucar com a un dels possibles capdavanters de la promoció dels més joves. Després de l'exposició d'aquests dies, Armengol ja pot considerar-se no tan sols en aquell lloc, sinó també en la situació del que ha fet la primera plenitud de la seva carrera artística. Si continua aquesta fuga ascendent i sap assimilar encara noves ensenyances, Armengol s'enfilarà ràpidament perquè és un terreny abonat per a la pintura cotitzable.

Una de les coses més notables del pintor és la traça brillant amb què toca tots els temes del catàleg. Figures i bodegons i paisatges són duts a la tela amb una similitud molt gran d'encerts. Encara que preferim els darrers, hem de retreure els anteriors, particularment el retrat de nena i els dos grans bodegons, per oferir les millors possibilitats que es poden demanar a un jove, i més en aquests dies en què, havent-se acumulat una gran quantitat de pintura importantíssima, s'han afuat les exigències crítiques.

Hi ha localitzat en l'esperit d'Armengol el deix d'aquella petita delícia quotidiana que informava el moviment francès del 70 i que transcendia en encomanar al quadro un panteix de primer ordre en tots els sentits que vol la pintura. No podem allunyar aquesta impressió veient un aplec pictòric d'ell. De la mateixa manera que tampoc no hem de recriminar-li que així es produeixi, ja que això ajunta la complementació de la intelligència.

En els paisatges i marines, que és on adquireix el to més personal, Armengol n'ha executat un lot de Tossa, esplèndid sense excepció, que, si com a valor intrínsec ja és bo, prenent-lo com a punt de partida (com hem convingut en començar). és del més prometedor que mai hàgim vist en mans d'un pintor al qual el títol de jove escau amb perfecta naturalitat.

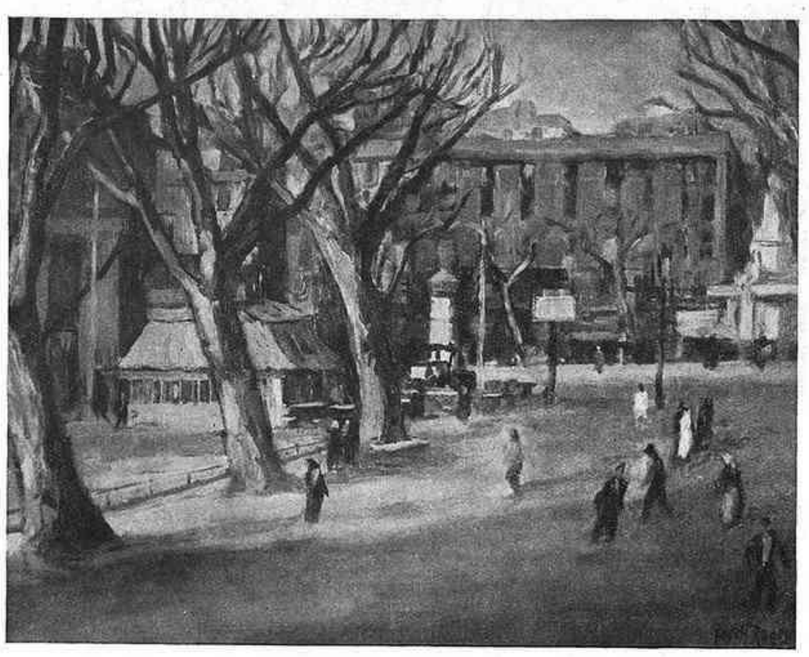

Bosch-Roger — El Pla de Palau

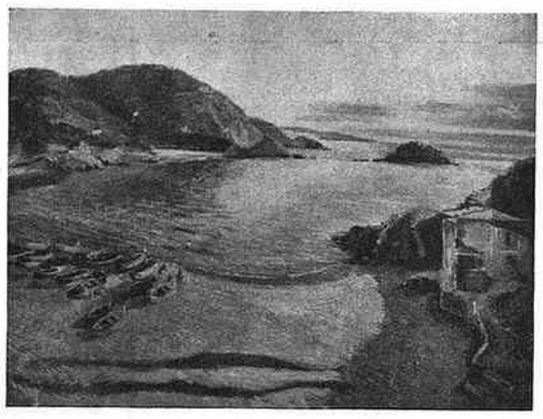

E. Armengol — Tossa

Francesc Pausas

L'expositor de la Sala Busquets ens diuen que és un pintor que no pertany de bon tros a la darrera fornada.

Es un pintor que s'exilià del país quan precisament aquest començava de fer obra positiva. Ha tornat quan el que deixà embastat donava de si abundantment. I, naturalment, el que expandí el nostre moment de trenta anys enrera a l'estranger s'ha trobat amb un panorama integralment canviat que ha anorreat les doctrines d'aquells dies.

Pausas, però, a despit de pintar com escriuen ortogràficament els nostres literats més vells, és un pintor, a la seva manera, notable.

Ple de pràctiques d'escorrialles del XIX i professant en el tema que sigui aquella abundància moral i material que la caracteritzava, no pot ocultar una paleta ben predisposada, de la qual, en cas de sorgir una adaptació moderna, es podrien esperar bons fruits.

ENRIC F. GUAL

CAMISERIA FITO BARCELONA
Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

L'hotel de Lauzun, destinat a museu del classicisme francès

Les dues illetes ara pràcticament unides que constitueixen el bressol de la ciutat de París, sembla una barca ancorada al mig del riu. Per això l'escut de París és una barqueta amb la llegenda *Fluctuat, nec mergitur*: «Fluctua, però no s'enfonsa».

El paratge resulta un recer ideal per als que amen els recons silenciosos de la ciutat i els ambients solemnes en què la història voleja aromant les pedres i els records.

Aquell lloc prestigiós és presidit per la silueta de la catedral de Notre-Dame, obra d'art veritablement enorme i delicada, puix la mole grandiosa de pedra patinada pels segles somriu en les filigranes i cresteries finament motllurades que ressegueixen les seves línies i, sobretot, en aquells campanars escapçats que les nits de lluna semblen de vidre vibrador.

Però hi ha d'altres edificis també notables;

A l'illa de la Cité, el primitiu hospital; la casa on Théophraste Rénaudot imprimia ja en 1631 la seva *Gazette de France*; el Tribunal de Comerç; el Palau de Justícia amb la Santa Capella al pati i les reminiscències dels moments capitals de França als salons; la *Conciergerie* on encara semblen sentir-se els plors del empresonats per la Revolució, especialment dels assassinats el setembre de 1792.

A l'illa de Sant Lluís, tota recollida, quieta i dolça, abunden els palaus sumptuosos que evoquen la riquesa i el luxe de la França dels Lluïsos i les cases vetustes on viuen molts escriptors i artistes de renom.

L'hotel Lambert, que pertany a la família Czartoryski, la qual no en tenia prou de les magnificències que desplegava a Polònia, sinó que n'escampava d'altres a París; l'hotel Chenizot, construït en 1730 i que fou palau arquebisbal des de 1840; l'hotel d'Astry, aixecat al segle XVII, que al XVIII duia el nom de Richelieu, l'hotel habitat pel poeta Baudelaire, i el que serví de taller a Meissonnier i molts altres casals que tenien el secret d'uliar la majestat vetusta i la gràcia riallera del seu art i el seu amoblament.

Però la perla de l'illa de Sant Lluís és l'Hotel Lauzun, que el Municipi de París va a restaurar per a convertir-lo en Museu del Classicisme francès.

En temps de Lluís XIII hom procedí a la urbanització de l'illeta fins llavors convertida en terreny abandonat a les avingudes del riu i només utilitzat per a pasturatge.

Fou parcellada i venuda a tothom que volgués aprofitar-se de la urbanització de l'illa arranjada de faisó que restés indemne de les riuades.

Un dels que en compraren una bona parcella fou Claude de Ribaudon, alt magistrat ric molt celebrat per la bellesa de la seva dona, que el germà del rei Gastó d'Orleans festejava sense èxit.

Ribaudon, contagiat de la mania de l'especulació, va revendre el terreny l'any 1641 a Charles Gruyn des Bordes, que va resultar tot un home del dia.

Era fill del taverner de la *Pomme-de-Pin*, el cabaret de la cantonada formada pel carrer del Cardenal Lemoine i la plaça de la Contrescarpe, cèlebre perquè el freqüentaven Rabelais i els poetes de la Plèiade que el cantaren com un lloc de platxeri benamat.

Gruyn va saber flairar l'esperit del temps, barreja de fastuositats artístiques, de lluites cortesanes i d'aventures de tota mena.

Convertit en subministrador d'equips, armes i queviures de la cavalleria lleugera del rei, va fer aviat una gran fortuna, car ja és sabut que hi ha un mitjà infallible per a enriquir-se els subministradors dels serveis públics, que és *no subministrar*.

A cada una de les seves tres filles els formà un dot de 200.000 lliures, amb l'afegitó de perles, diamants, una carrossa tapissada de vellut de seda i dos cavalls magnífics.

Tornat a casar amb una videuta de la noblesa normanda, li formà un dot de 800,000 lliures i l'any 1657 encarregà a Le Vau, l'arquitecte de la Cort, la construcció d'un palau magnificent.

Qui sap si per una resta de pudor del taverneret enriquit, ennoblit, la façana de l'hotel, encarada al braç petit del Sena, fou senzilla i sòbria. Només, com una rialla de satisfacció íntima, el gran balcó ondulat estén al sol les filigranes dels seus ferros delicadament teixides.

Però l'interior, des del peu de l'escala a les golfes immenses, tot és un devessall de luxe i de riquesa que pot passar per model de l'art decoratiu francès del segle XVII, majestuós i sensual.

Tots els artistes celebrats de l'època foren invitats a donar a l'hotel de Gruyn des Bordes, les flors més delicades de llur traça i de llur enginy.

Ai, las! però, el temps volava i la Cort es feia diferent. Mazarino, fastuós, descosit i tolerant, com un bon calabrès arribat del fons del seu poblet miserable al lloc primordial d'un país opulent, moria en l'obsessió de consolidar la fortuna d'ell i dels seus, voltat de les riqueses inimaginables que havia reunit amb mà pròdiga.

Darrera de l'home que amb una mà escanyava despietadament els enemics i amb l'altra obria de bat a bat la porta de l'enriquiment escandalós dels amics, venia Colbert, el ministre genial que per rar esforç de la Naturalesa unia la concepció grandiosa de l'Estat omnipotent i la rigidesa administrativa d'un meticulós inspector de finances.

Infatigable, honest i rígid, va posar ordre en l'administració i va tallar les ales dels agavelladors i proveïdors de l'Estat.

L'any 1662 fou creada una Cambra de Justícia encarregada d'esbrinar les malversacions comeses des de 1635 en perjudici de les finances públiques.

Fouquet, el ministre que havia excitat l'enveja del mateix Lluís XIV amb les esplendors del castell de Vaux, fou empresonat i Gruyn condemnat a tals restitucions a l'Estat, que va morir l'any 1672, arruïnat i oblidat, a la ciutadella de Pignerol. Hom creu que la quantitat retornada pujà a 10 milions de francs.

A Pignerol, presó d'Estat, Gruyn pogué conèixer abans de morir Armand-Louis de Gontaut, duc de Lauzun, un cadet de Gascunya de vida meravellosa i absurda.

Nat en 1747 i educat a París amb els fills del duc de Grammont, sabé plaure al rei i a les dames. Saint-Simon el pinta: «insolent, baix fins a l'humiliació i hàbil per amagar sota aparences de gentilhome una ànima de camàlic».

La *Grande Mademoiselle* s'enamorà de Lauzun a la desesperada, com si volgués trobar la compensació de les seves esperances fallides d'esdevenir reina de França pel casament amb el seu cosí el rei Lluís XIV.

El casament secret que havia de donar-li el favor reial el dugué a Pignerol, on restà deu anys, malgrat els esforços de la princesa per a obtenir l'alliberament. A la fi va aconseguir-lo, pagant-lo amb la cessió del castell i el bosc d'Eu.

Lauzun comprà a la vídua de Gruyn des Bordes l'hotel de l'illa de Sant Lluís i s'hi installà amb la seva mare, però no hi habità sinó de 1682 a 1685. Encara avui hom assenyala la porta reixada per la qual entrava la cosina del rei, que venia pel riu amb una gòndola tancada però fastuosa.

Tres anys abans de morir, en 1685, Lauzun va vendre el palau al duc de Richelieu, que hi va viure amb la seva muller, la neboda-néta de Mazarino, que havia raptat quan només tenia setze anys i s'educava al convent de les carmelites de Chaillot.

De Richelieu, el casal passà a Ogier, encarregat de rebre els impostos de la clerecia, i, després, a la família Pimodan, que el salvà de la Revolució amb més fortuna que altres famílies que veieren llurs palaus convertits en clubs i cabarets.

A continuació, el palau fou propietat d'un tintorer que en respectà les magnificències i, l'any 1840, el comprà el baró Jerôme de Pichon, conegut per la seva bibliofília aciençada.

Llavors fou el refugi de molts literats i artistes. Théophile Gautier fundà en un dels pisos el Club dels Hatxitxins, on anaven a mastegar hatxitx i fumar opi els que creien haver d'emborratxar-se de drogues per a escriure poemes immortals.

No tots els adeptes mereixien els somriures de Minerva, però alguns es deien Balzac i Barbey d'Aurevilly, i un d'ells, Roger de Beauvoir va escriure les *Soirées de l'Hôtel de Pimodan*.

Desapareguts els romàntics assedegats de glòria, Pichon installà a l'hotel les seves col·leccions de llibres rars i quadros de mèrit.

L'any 1896 va comprar l'edifici l'Ajuntament de París. Hom parlava d'installar-hi els arxius antics dels notaris del Sena, però el projecte no arribà a realitzar-se i l'edifici caigué en una decadència perillosa.

Fou salvat per Louis Pichon, qui el comprà per 300.000 francs i el restaurà pacientment, esmerçant-hi una fortuna.

El Municipi de París, que no havia sabut complir la seva missió a les darreries del segle XIX, tornà a comprar l'edifici l'any 1928 per 4.000.050 francs, però tampoc sabia què fer-ne.

Ara sembla que s'ha decidit a destinar-lo a un fi digne de la bellesa de les sales esplèndidament decorades: el casal cèlebre serà destinat a Museu del Classicisme francès i en el seu interior seran reunits objectes de tota mena d'arts que tinguin relació amb la vida francesa del segle de Lluís XIV.

No caldrà dur-hi gaires coses per a formar un museu notable, perquè tot l'edifici ja és un museu de l'art decoratiu francès de la millor època. Es bon indici que el Municipi comença per dedicar 800,000 francs a la restauració de l'escala, una de les meravelles de Le Vau i dels seus col·laboradors. La resta de l'edifici no necessita restauració, i els salons de música, el menjador i, especialment, els dormitoris, són l'ambient millor que poden trobar els mobles i els bibelots que han restat com monuments delicats i fins de l'època que hom tracta d'evocar.

MIQUEL CAPDEVILA

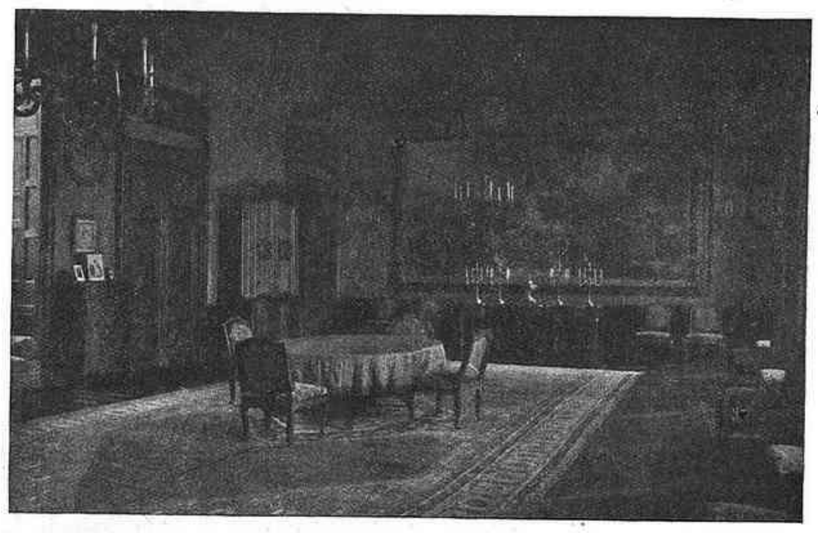

Una sala de l'Hotel Lauzun

PROJECTOR

El Saló de Montjuïc i l'art decoratiu

El Saló de Montjuïc va celebrar darrerament una d'aquelles tumultuoses juntes que el caracteritzen, en la qual va discutir-se la prohibició, recolzada per molts artistes, que d'ara endavant hauria de pesar, en l'esmentat Saló, per a l'art decoratiu.

Aquesta proposició és d'una tal inversemblança que fins i tot fa pena haver-ne de parlar, ja que no és pas propícia a contribuir al crèdit dels que la portaren a la discussió.

Per bé que en les Exposicions de Primavera l'art decoratiu no semblava figurar-hi sinó com a complement, no hi ha dubte que contribuïa a donar categoria al Saló. I el que calia, si no podem dedicar tot un Saló a l'art decoratiu, era més aviat donar-li més cabuda i més consideració.

El fet que ara hi hagi qui vulgui anar contra la vinculació de l'art decoratiu al Saló, no hi ha cap dubte que obeeix a una d'aquelles petites maniobres que prenen aires transcendentals en certs clans que, sense la més mínima responsabilitat, parlen d'*art pur* i malparlen de l'*art aplicat* considerant-lo com a gènere menyspreable.

Caldria que aquests que així es produeixen es fessin càrrec que l'art decoratiu té, en força part, un interès públic; caldria també que s'adonessin de la importància que se li dóna a tot arreu, mentre aquí el volen sabotejar d'una manera mesquina.

Diem això perquè ens fa tot l'efecte que en el fons només hi ha una petita qüestió econòmica. Una qüestió que redueix la consignació destinada als premis i adquisicions de l'Exposició de Primavera. Quant a raons pel que fa a la impossibilitat o al perjudici de la convivència de l'art decoratiu amb la pintura i l'escultura, creiem que no ens en daran ni una que valgui.

Homenatge a Gargallo

La Sala Parés ha col·leccionat ràpidament un conjunt d'obres del notable escultor Gargallo, mort fa poc a Reus, per tal de dedicar un homenatge pòstum a l'illustre català d'adopció.

Ben pocs dies després de la celebrada a la mateixa sala, aquesta exposició adquireix un vivíssim interès per donar una idea ben completa de Gargallo dibuixant i per recensionar notablement tot el procés artístic de l'esmentat escultor.

Dibuix de Gargallo

Ahir, al Conferència Club, el crític Maurice Raynal, autor d'un notable llibre sobre Picasso, donà una conferència sobre *La vida i l'obra de Gargallo*.

Una desgràcia no ve mai sola.

(*Sondagsnisse Strix*, Estocolm)

(c) Ministerio de Cultura 2006

LA DONA FATAL DEL TERCER REICH

Leni Riefenstahl, la «vamp» de la creu gammada

(*Ve de la pàgina 2*)

En trobar-se davant d'aquest sant home, l'enviat especial de Hitler va fugir corrents escales avall i immediatament cridà els seus superiors per telèfon:

—Acabo de trobar un rabí a la cambra mortuòria d'Anna Maria Lesser... Era una jueva. Seguiu tenint interès a repatriar el seu cadàver?

La contestació fou d'allò més lacònica:

—Torneu immediatament a Berlín... I sobretot no tingueu cap contacte amb la família.

No havia passat mitja hora que Goebbels cridava Leni Riefenstahl al seu despatx i li deia:

—El Tercer Reich no pot consentir de cap de les maneres fer d'una jueva una heroïna nacional. No podem admetre que es rodi un film basat en la personalitat de la Fräulein Doktor.

Leni ni va intentar protestar.

—No obstant, però, el partit nacional-socialista — seguí el Dr. Goebbels — té interès a indemnitzar-vos del perjudici que aquesta lamentable circumstància pugui ocasionar-vos... Us preguem que vulgueu acceptar la filmació dels actes del Congrés del partit a Nuremberg.

A INTRIGANT, INTRIGANT I MIG

Berlín 1934 és un cau inextricable d'intrigues. Tants caps, tants barrets; és a dir, tants potentats nazis, tantes camarilles i tantes policies. Els agents de Goering obren la correspondència de Goebbels i fins la de Hitler. Per la seva banda, els agents de Goebbels escolten les converses telefòniques de Goering. Per que toca a Hitler, els seus homes de confiança el tenen al corrent de tots els passos i fins de cada una de les paraules que pronuncien els seus ministres.

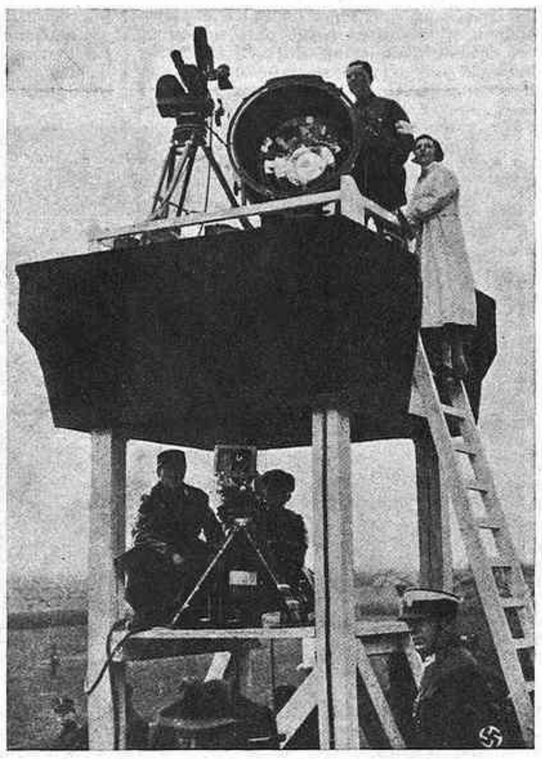

Leni en funcions de cineasta

Dintre d'aquesta atmosfera d'intrigues perpètues, Leni Riefenstahl es troba en el seu element. Es veritat que no ha pogut oblidar encara de quina manera va arribar a desempallegar-se de Margarete Slezak i sap que per la seva banda no pot considerar-se lliure d'una sorpresa d'aquesta mena. Cal, doncs, estar en guàrdia, i si els fons cinematogràfics no li permeten de tenir agents secrets propis, procura almenys voltar-se de gent a tota prova. Per altra banda, servei per servei, els o les que l'ajuden saben de sobres que no tracten amb una ingrata.

Leni Riefenstahl continua donant recepcions al 97 de Hindenburgstrasse, i els que hi són invitats poden considerar-se afavorits per la sort. Ja no rep dues vegades per setmana, sinó diàriament, tret dels divendres...

Car el divendres està reservat a l'alta política.

LES PETITES ALIADES

Per més ocupada que estigui, els divendres, a les quatre de la tarda, Leni Riefenstahl ho deixa tot per tal de poder rebre dues noies d'una singular bellesa, amb les quals es reuneix, a porta tancada, unes quantes hores.

La primera d'aquestes visitants s'anomena Emmy Sonnemann.

Era una jove actriu de províncies, que formava part de la companyia de Weimar quan, de cop, els diaris del Tercer Reich la descobriren anomenant-la elogiosament la Duse alemanya. De seguida el Stadttheater de Berlín va oferir-li un contracte molt avantatjós. Entre la bona societat berlinesa hom es preguntà durant molt de temps quina podia ésser la raó que li havia fet merèixer aquest ascens tan ràpid, quan finalment es començà a murmurar: «Els favors de Goering».

La segona visitant que assisteix a aquests misteriosos conciliàbuls setmanals s'anomena Maria Paudler i és la protegida de Goebbels.

Els assidus als teatres berlinesos coneixen prou be la carrera d'aquesta jove actriu. Fou durant molt temps l'amiga d'un director de teatre, el jueu Zickel, després la d'un sportman molt conegut, el Dr. Finn, fin que aquest desgraciat jove es va suïcidar arruïnat per les seves despeses illimitades. Fou aleshores que va trobar el doctor Goebbels, ministre de la Propaganda.

Cada divendres, a les quatre, les favorites dels tres grans caps del Tercer Reich, Hitler, Goering i Goebbels, que s'han adonat que no poden exercir llur influència si no és unint llurs forces, celebren un veritable consell secret. Aquest consell de la Hindenburgstrasse juga de vegades un gran paper en l'orientació política del Tercer Reich, car les que hi prenen part representen indirectament la més gran potència del règim.

L'EMISSARI DEL FÜHRER

Des de fa moltes setmanes es diu a Berlín que, gràcies a les «petites aliades», i sobretot a Leni Riefenstahl, que és sens dubte la més hàbil, va poder fer-se avortar el complot de Röhm. Efectivament, Leni Riefenstahl posseeix avui dia un servei d'informacions tan perfecte que està al corrent de moltes coses molt abans que la policia secreta de Goering. D'aquesta manera ha provat una vegada més al Führer que és digna de la seva amistat...

La potència formidable de què disposa Leni Riefenstahl dintre del Tercer Reich, avui dia, ningú no sap encara al servei de qui pensa posar-la...

Fa alguns mesos, els diaris relataren llargament una de les seves declaracions fetes durant un viatge a Anglaterra. Amb una franquesa desconcertant en boca d'una dona jove, sobretot a Anglaterra, va dir, en resum:

—Corren rumors més o menys tendenciosos sobre la vida amorosa del Führer; doncs bé, puc afirmar que Hitler porta una vida absolutament normal.

Hitler l'havia autoritzada a parlar d'aquesta manera? Era ell mateix el que l'havia tramesa a Anglaterra, país per a penetrar en el qual tants esforços fa la propaganda nazi? Ningú no sabria dir-ho.

El cert és que el paper d'emissari secret i de propagandista és el que millor escauria al caràcter de Leni Riefenstahl. Es exercint missions secretes que podria treure el màximum de rendiment de la seva gran bellesa, de la força suggestiva que irradia dels seus ulls, i de l'astúcia que l'ha salvada sempre dels mals passos.

Potser no és ben bé per atzar que, podent escollir entre totes les heroïnes de la literatura i de la història, va optar — després del de Carlota Corday — pel rol de Fräulein Doktor. Per ventura sent al fons de la seva ànima l'ambició secreta d'esdevenir heroïna nacional al lloc de la jueva Anna Maria Lesser?

KURT HOFFER

(*Copyright Opera Mundi*)

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat (Casa de l'Ardiaca)

Suscriviu-vos a **MIRADOR**

Corts Catalanes, 589 - BARCELONA

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIO

El Sr. .....

que viu a .....

carrer ..... *n.°* ..... *es subscriu a* **MIRADOR**

pel preu fixat de **3'50 ptes.** *trimestre.*

..... *de* ..... *de 193*...

Signatura

MUSICA I RADIO

Crònica musical

Pau Casals a l'Obrera de Concerts

L'Associació Obrera de Concerts celebra el seu centèsim concert. El seu fundador i animador Pau Casals contribueix a la major solemnitat d'aquest concert commemoratiu executant tot un programa exquisit, acompanyat del pianista Blai Net. Amb aquest recital inoblidable, Casals ha volgut demostrar tota la seva simpatia per aquesta poderosa institució, inspirada i patrocinada per ell. Casals interpreta una *Sonata* de Grieg i tot seguit oblidem per complet el contingut musical un xic magre d'aquesta obra antiquada. Casals interpreta la *Suite* en do major per a violoncel sol de Bach i gaudim d'un dels moments més sublims que l'art i la interpretació podran donar-nos. Els problemes sempre discutits de nou entre el contingut i la forma, entre la interpretació i la pròpia essència de l'obra d'art semblen haver deixat d'existir. Sentim una penetració única, profundament colpidora—un d'aquests rars fenòmens que la història no ens permet de conèixer potser més que un cop per segle—, penetració mútua entre dos genis de la mateixa talla que es donen la mà per damunt de l'abisme dels segles: entre el geni creador del músic més gran de totes les èpoques, de Joan Sebastià Bach, i el geni *re-creador*, el músic més gran del seu instrument, la figura més gloriosa de la seva pàtria catalana, de Pau Casals. Seria per a nosaltres una de les tasques més seductores de definir un dia les particularitats tècniques i musicals d'aquest eminent artista; de copsar, en paraules entenedores per a tothom, en què consisteix el misteri gairebé indescriptible de la interpretació modèlica de Casals. El més sorprenent d'ell—i sempre de nou—és aquest art insuperable de diferenciació sonora i estilística de què disposa el mestre. Si la *Suite* de Bach ens fou oferta en tota la serenitat viril de l'estil bachià, en tot aquell fraseig net i tan concís, determinat exclusivament per les necessitats característiques de l'instrument, les variacions sobre un tema de Mozart o de Beethoven ens feien entrar en un altre món. Casals sabé donar alhora a aquestes encisadores variacions—com a la *Sonata* final de Haydn—tot l'encís melòdic, tota la claredat cristallina de la forma que els grans clàssics han introduït en la música.

Un moviment lent d'una *Toccata* de Bach que Casals tocà fora de programa, féu desbordar l'entusiasme frenètic del nombrosíssim públic.

Després de la primera part del programa, la junta de l'Obrera demostrà a Casals el seu profund reconeixement oferint-li en públic la palma d'or, condecoració creada especialment per aquesta ocasió per l'Associació. Casals expressà el seu agraïment en paraules càlides i commogudes, remarcant que sempre, durant tota la seva carrera d'artista, el seu major goig, la seva més profunda satisfacció havia estat el desig fervent de fer quelcom per la seva estimada pàtria, per Catalunya. Les coses de l'esperit—observava molt justament el mestre a l'acabament del seu petit discurs—no són pas cosa de moment, sinó de molts, molts anys... El públic respongué a les paraules de Pau Casals amb fervents aplaudiments.

L'Associació Obrera de Concerts ha provat amb aquest magnífic festival que s'ha sabut guanyar, gràcies a un treball assidu i continuat de nou anys, un lloc equivalent de les grans associacions musicals de la nostra ciutat. Un resum de les seves activitats artístiques, que acompanyava el programa, extracte d'una memòria molt interessant publicada fa algunes setmanes, ens dóna una idea completa de la important obra cultural realitzada per aquesta institució. El que sàpiga llegir en les estadístiques remarcarà que el caràcter significatiu d'aquesta associació obrera és essencialment conservador. Sobre 609 execucions de 154 noms distints, no han figurat més que 8 noms d'autors moderns—moderns en el sentit estricte de la paraula, no per referència a la data de naixement dels autors, sinó al seu estil—: Falla, Goosens, Halffter, Milhaud, Ravel, Respighi, Schoenberg (en obres poc característiques) i Stravinsky. De Beethoven s'han donat 66 audicions de 47 obres; de Wagner, 24 de 38; de Brahms, 29 de 29. Segueixen en una proporció gairebé idèntica: Bach, Mozart, Schubert, etc. La freqüència relativa de Bach, molt sorprenent i excepcional en una associació popular d'aquest gènere, és, indubtablement, el resultat meravellós d'una propaganda incessant i infadigable de Casals per a aquest gran mestre de la polifonia. Car àdhuc als nostres dies, Bach necessita tanta propaganda com els compositors moderns, cosa que ens plaurà d'explicar en una altra ocasió. Esperem, doncs, que en la memòria del segon centenari de l'Associació Obrera de Concerts podrem constatar una modificació considerable en la composició de l'estadística dels programes i que al costat de Bach i dels grans clàssics i romàntics dels segles precedents, sigui escoltada igualment, amb més freqüència i amb el mateix dret, la veu dels joves, la veu dels nombrosos compositors del nostre temps que han sabut crear, ells també, veritables obres mestres.

Nova música antiga

Acabem de rebre dues noves edicions de música antiga, dues publicacions excepcionals a les quals desitgem una vasta divulgació. Es tracta, en primer lloc, dels tres quaderns *Música de piano dels segles XVII i XVIII* editat per la casa Hug Germans de Zürich. Els tres quaderns, presentats en el més bell i digne dels estils moderns, contenen un conjunt únic de prop de cent bellíssimes peces, la majoria d'elles desconegudes, dels principals autors d'aquests primers segles de l'art pianístic, repertori únic i inesgotable. Tots els noms importants, des dels virginalistes anglesos fins als primers mestres de la sonata, hi figuren, facilitant-nos una visió general sobre tota l'evolució del nostre instrument a través de les mostres més encisadores de les diverses èpoques. L'edició està feta d'acord amb els mètodes moderns; un títol ben formulat ens dóna una idea del caràcter general de cada peça, que són digitades amb la major reserva. Aquestes indicacions, com la tipografia espaiada i ben disposada, ens permeten—per contrast amb altres edicions d'aquest gènere que coneixem—de familiaritzar-nos immediatament amb l'estil sovint ingenu d'aquesta música deliciosa. La nova edició és indispensable per a tots els amateurs—per als quals la dificultat ascendent dels tres quaderns els conferirà un atractiu especial—, per als clavicembalistes, per als professors de piano, els quals hi trobaran un material musical de primer ordre per a l'ensenyament; en fi, per a tots els amics de la música.

Un caràcter molt similar tenen les *Tres dotzenes de fantasies per al piano* de G. Ph Telemann, el més cèlebre contemporani de Bach, editades en l'estil de l'època per la casa Bärenreiter, de Kassel. Aquestes fantasies en forma de sonates són veritables petits concerts de cambra. Sense presentar dificultats tècniques extraordinàries, aquestes fantasies de Telemann són un veritable tresor d'invenció melòdica, però també de plasticitat formal i de riquesa harmònica sorprenent. El preu d'aquestes fantasies, com el dels quaderns de Hug esmentats més amunt, és molt reduït i permet sobretot als joves l'adquisició d'aquestes edicions de valor musical, tècnic i pedagògic.

Un rumor

En el darrer número de MIRADOR hem publicat la notícia de la dimissió definitiva de Stokovski de la direcció de l'Orquestra de Filadèlfia. Alguns dies més tard ens assabentem, via París, que Furtwängler ha estat cridat com a successor de Stokovski a Filadèlfia. Donem a conèixer aquesta notícia, no encara confirmada, amb tota mena de reserves i ens preguntem si el govern alemany donarà el permís de sortida a aquest eminent artista, permís que sembla haver-li estat refusat fa algunes setmanes per a poder-se dirigir a Viena.

OTTO MAYER

Jazz per ràdio

Si repassem els programes de les nostres emissores, hi trobarem generalment repartits amb certa equitat tots els gèneres, accentuant com és de suposar els que es preveu que major atenció han d'aconseguir per part dels radioients; però fins ara n'hi ha un, i precisament un dels més característics de la nostra època, que no sembla prodigat. Efectivament, el jazz, si no és en discos o en emissions d'una publicitat més o menys amagada, no és possible escoltar-lo per ràdio. I és una llàstima, puix els discos han format un cert públic que no es pot acontentar si no és de tant en tant per les actuacions d'orquestres estrangeres o per les migrades actuacions públiques de les orquestres de jazz de la nostra ciutat. D'altra part, escoltar el jazz per la ràdio i també en discos permet assaborir la música prescindint de la part espectacular del jazz, tan poques vegades reeixida.

Melodian's Orquestra

Una certa explicació pot ésser-ho la competició desigual que suposen els discos, i aquests sí que són donats amb una prodigalitat esfereïdora per la ràdio. Efectivament, els enregistraments de discos de jazz, omplerts sovint per orquestres integrades per virtuosos, actuant en immillorables condicions tècniques que contrasten amb avantatge amb les condicions dels estudis, on llur limitada capacitat i les precaucions preses per la ressonància lleven al metall la brillantor que es nota en els discos, en els quals, d'altra banda, es destaquen més els timbres dels instruments indispensables per a la varietat del jazz.

Com que aquests darrers temps sembla haver-se rectificat en part aquell oblit que assenyalàvem, ens plau anotar algunes actuacions força remarcables. En primer lloc, cal esmentar els conjunts presentats en els programes Ford. Dues belles mostres de jazz *hot* varen ésser ofertes temps enrera, l'una per l'Orquestra Demon's, i l'altra, més específicament d'aquest gènere, acabdillada pel pianista Vilalta. En alguns fragments interpretats al piano sol va poder confirmar aquest pianista la facilitat amb què el piano, conservant el ritme, pot improvisar les variacions més diverses i arribar a una pura simplificació esquemàtica del jazz orquestral. En aquests programes ens ha estat possible escoltar, i ja començàvem a enyorar-la, la interpretació de l'Orquestra Witheman al *Rei del jazz* de la *Rapsòdia en jazz* de Gersving.

Durant aquests darrers dies hi ha hagut una sèrie d'audicions destinades a popularitzar els temes d'una nova revista cinematogràfica de la Warner Bros. No és la nostra feina, però val a dir que aquesta música dels films arrevistats comença a standarditzar-se d'una manera alarmant i sovint el jazz hi té ben poc a fer. Hom prefereix, en canvi, emprar grans conjunts orquestrals per a les escenes de conjunts, deixant només l'estil del jazz per algunes escenes que presenten actuacions individuals d'artistes. Aquestes audicions a què ens referim han tingut, si més no, el valor de presentar diferents arranjaments oferts per les distintes orquestres, amb la qual cosa els conjunts de la nostra ciutat semblen deixar la còmoda posició que venien observant de transportar els ritmes americans amb les mateixes orquestracions, reduint-les només a les possibilitats instrumentals de les respectives orquestres.

Dissabte darrer a Ràdio Associació hi va haver l'actuació de la Melodian's Orquestra, un dels conjunts més reeixits, amb l'artista Lydia Dimas. No tots els fragments varen ésser oferts amb la mateixa vàlua. Algun, com *Je t'ai donné mon cœur*, fragment d'un popular film, era cantat sense ritme i a la manera d'un *chansonnier*, i per això hom no es podia sostreure a la comparació amb desavantatge dels discos de jazz força coneguts també i omplerts per distintes orquestres. Per contra, l'orquestra va oferir-nos un *Western blues* força interessant i també el darrer *Dancing Dodgs*, d'un ritme esbojarrat i per a posar a prova l'agilitat dels instrumentistes. Aquella mateixa artista va cantar també esplèndidament el fox *When tomorrow comes*, indicant així que també les veus femenines, apartades sovint del jazz, poden competir notablement i donar una certa varietat a les repetides actuacions d'aquelles veus guturals i grises que acostumen a prodigar els cantors americans en els seus discos i films.

J. G.

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190 — BARCELONA — Telèfon 73013
Teleg.: "Carburos" — Mallorca, 232

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

IMPRESOS COSTA
Nou de la Rambla, 45
BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006